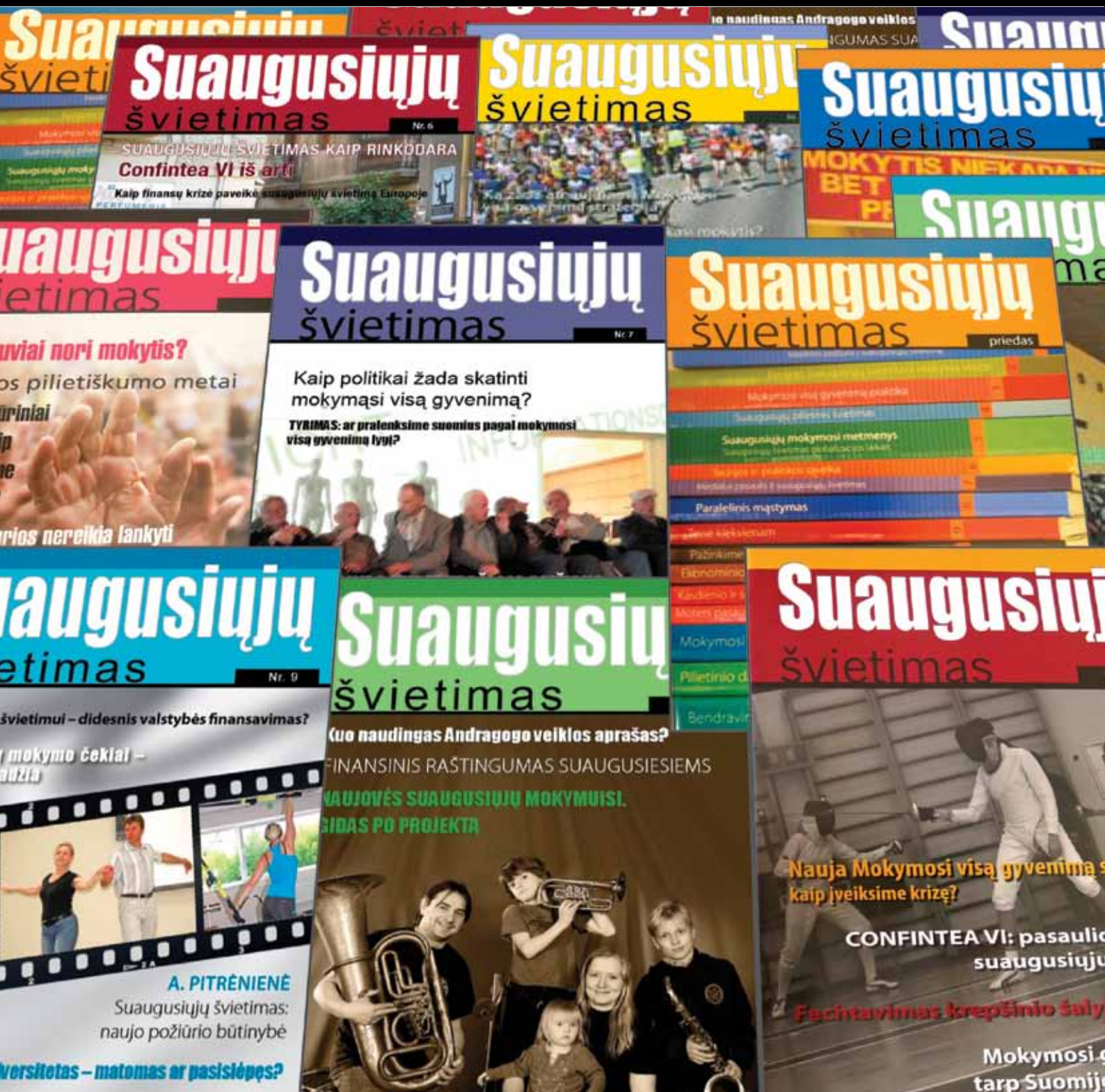

Suaugusiųjų švietimas

Nr. 10

Turinys

IŽANGA

ĮVYKIAI

2-6

Sukurtas filmas „Trečiojo amžiaus universitetai Lietuvoje“

Edukacinės radijo laidos pasiekė klausytojus

Marijampolės trečiojo amžiaus universitete – judesio meno, muzikos ir dainavimo mokymų uždarymas

Baigėsi socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir socialinės atskirties asmenų mokymai

Parodoje „Mokymasis. Studijos. Karjera 2014“ netrūko susidomėjusiųjų neformaliuoju švietimu

Sėkmingai baigėsi trečiojo amžiaus asmenų mokymai

Senjorų universitetai dalijosi patirtimi Kretingoje

Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba pradeda darbą

Vasara prasidėjo inovatyviais andragogų mokymais

Seminaras apie neformaliojo suaugusiųjų švietimo kokybės sistemą

Neformalusis ir tęstinis mokymas apibrėžtas įstatymu

Trakuose vyko andragogų mokymai

Parodoje pristatytos naujausios priemonės, skirtos suaugusiesiems tobulėti

POLITIKA

7-13

Besimokančiųjų laukia esminės permainos: priimtas Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas..... **7**

Suaugusiųjų švietimas ir jo pokyčiai..... **10**

A. Pitrienienė: Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba turi veikti ryžtingai..... **12**

POŽIŪRIS

14-20

Šokanti senjora G. Linkus:

„Kai išgirstu muziką, apima džiaugsmas“ **14**

Bendravimas sustiprina kolektyvą: neformalieji mokymai Vilniaus miesto krizių centre..... **16**

Mokymų „Tėvų švietimas“ dalyvė žemaitė C. Rubežienė: „Nemaniau, kad tiek daug nežinojau“ **18**

Po „Finansinio suaugusiųjų švietimo“ mokymų šeimos finansus planuoti lengviau **19**

PROJEKTAI

21-33

Lietuvos ir Vokietijos patirtis tenkinant mokymosi poreikius..... **21**

TAU: kas renkasi šį mokymosi būdą? **23**

Didžiausio neformaliojo švietimo projekto derlius – profesionali mokomoji medžiaga **25**

Andragogai pamatė, kaip suaugusiuosius moko Europos Sąjungos senbuvė Italija **27**

Gyventojus skatinti nuolat tobulėti Lietuva mokosi iš Europos **30**

PATIRTIS

34-48

Gyventojų mokymosi poreikiai – konferencijos dėmesio centre **34**

Ž. Navikienė: atradimai mokantis keitė mano gyvenimą **37**

Po neformaliųjų mokymų – darbo pasiūlymai..... **43**

Suaugusiųjų švietimas Nyderlanduose: kuo ypatingi mokymai? **45**

Mieli skaitytojai,

suaugusiųjų švietimo srityje 2014 metai buvo ypatingi: priimtas ilgai lauktas Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas. Šio teisės akto neformaliojo suaugusiųjų švietimo specialistai laukė ne vienerius metus. Jis ne tik padidina žmonių galimybes siekti neformaliojo išsilavinimo, ugdyti bendrąsias kompetencijas, bet ir leidžia siekti šių žinių pripažinimo. Lietuvoje stiprėjantiems daugiafunkcio mokymo centrums įstatymas yra reikšmingas, nes numato, kaip galima plėtoti mokymo programas, stiprinti kokybę, kokiais atvejais šviečiamajai veiklai galima siekti papildomo finansavimo.

Ne mažiau reikšminga tai, kad 2014 metais, Vyriausybės nutarimu, darbą atnaujino Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba, kuri atsakinga už strategines neformaliojo švietimo plėtojimo kryptis, srities tobulinimo planus. Daugiau apie pokyčius neformaliojo švietimo politikoje kviečiame sužinoti žurnalo rubrikoje „Politika“, išsamiai apie juos komentuoja švietimo ir mokslo ministras prof. dr. Dainius Pavalkis ir viceministras dr. Rimantas Vaitkus.

Besimokantiems 2014 metai reikšmingi tuo, kad baigiamas įgyvendinti iki šiol didžiausio Lietuvoje neformaliajam švietimui stiprinti skirtas Ugdymo plėtotės centro projektas „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“ (II etapas). Jis sukūrė daugybę galimybių įvairaus amžiaus ir poreikių žmonėms tobulinti savo žinias finansų, teisės, kalbų, psichologijos, mokymosi mokytis, kompiuterinio raštingumo, aktyvaus laisvalaikio ir daugybėje kitų sričių. Įgyvendinant projektą tobulinasi andragogai ir švietimo srities vadybininkai, nes 2014 metais neformaliojo švietimo srityje netrūko ir įvairių naujovių, svarbių įvykių. Daugumoje šalies savivaldybių vyko mokymai suaugusiesiems, stiprintas trečiojo amžiaus universitetų (TAU) tinklas, rengti kvalifikacijos kėlimo užsiėmimai neformaliojo švietimo specialistams, ruošta metodinė informacija, šviečiamosios radijo laidos, mokomieji filmai, socialinės reklamos ir daugybė kitų neformaliajam švietimui skirtų produktų. Daugiau apie projekto rezultatus, TAU raidą Lietuvoje kviečiame sužinoti žurnalo rubrikoje „Projektai“.

Tikimės, kad priėmus naujos redakcijos Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymą ir naudojant projekto „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“ metu sukurtus informacinius produktus, besimokančiųjų vis daugės, ir mokymasis visą gyvenimą taps ir Lietuvos piliečių įpročiu. Rubrikoje „Projektai“ skaitytojai galės susipažinti ir su kitų šalių patirtimi skatinant neformalų švietimą: socialinių mokslų daktaras Algimantas Kalvaitis nagrinėja Vokietijos ir Lietuvos TAU specifiką, o Lietuvos švietėjai ir švietimo vadybininkai įvardija, ko galima pasimokyti iš Italijos. Šioje rubrikoje pristatomas dar vienas svarbus projektas, kurio tikslas pagerinti Lietuvos mokymosi visą gyvenimą rezultatus.

Rubrika „Požiūris“ supažindins su besimokančiųjų įspūdžiais: ką jaučia Marijampolėje gyvenanti ir šokius lankanti senjora, kuo mokymai naudingi socialinę pagalbą teikiančių įstaigų darbuotojams, ką sužinojo tėvų švietimu besidomėjusi žemaitė ir kokių pokyčių šeimos biudžete padėjo pasiekti papildomos finansinės žinios.

Rubrika „Patirtis“ turtinga įžvalgų. Atspindėta, kokie gyventojų mokymosi poreikiai įvardyti Vilniuje vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Suaugusiųjų švietimo poreikiai ir plėtros galimybės“, kurioje kalbėjo Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos prezidentė ir mokslų daktarė Vilija Lukošūnienė ir daugybė kitų mokymo ekspertų. Šioje rubrikoje suaugusiųjų švietimo ekspertė, socialinių mokslų daktarė Živilė Navikienė pasakoja, kokius nematytus ir nepažintus horizontus atveria mokymasis visą gyvenimą. Be to, šiame skyriuje besimokantieji sužinos, kaip neformaliai mokosi olandai ir kaip Lietuvoje įgytos žinios yra pritaikomos darbo rinkoje.

Gero skaitymo!

Sukurtas filmas „Trečiojo amžiaus universitetai Lietuvoje“

2014 metų sausį sukurtas ir visuomenei parodytas mokomasis filmas apie trečiojo amžiaus universitetų veiklą Lietuvoje.

Mokomasis filmas skirtas iliustruoti trečiojo amžiaus universitetų veiklą, perspektyvas, mokymosi formų įvairovę ir studentų mokymosi motyvus, ypatumus.

Edukacinės radijo laidos pasiekė klausytojus

2014 metais tęsta edukacinių radijo laidų transliacija. Jų įrašų galite pasiklausyti tinklalapyje www.suaugusiujuvietimas.lt.

Rengtose laidose nagrinėti neformaliojo suaugusiųjų švietimo, psichologinės pagalbos, tėvų švietimo, laisvalaikio ir saviraiškos, visuomenės, asmens šeimos saugumo, mokymosi mokyti ir kitos temos.

Edukacinių radijo laidų kūrimas, transliacijos buvo organizuojamos įgyvendinant Ugdymo plėtotės centro projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas (II etapas)“. Jas finansavo Europos socialinis fondas.

Marijampolės trečiojo amžiaus universitete – judesio meno, muzikos ir dainavimo mokymų uždarymas

Į uždarymo šventę susirinkę mokymų dalyviai atliko koncertinę programą ir parodė, kokius gebėjimus patobulino užsiėmimuose. Marijampolėje buvo baigti judesio meno, t. y. įvairių stilių šokių, dainavimo bei muzikavimo mokymai.

Mokymai vyko įgyvendinant Ugdymo plėtotės centro projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra sutei-

Mokymų uždarymas Marijampolėje

kiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas (II etapas)“.

Baigėsi socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir socialinės atskirties asmenų mokymai

Nuo 2013 metų liepos iki 2014 metų sausio pabaigos surengta šimtas mokymų. Juose siekta ugdyti socialinės atskirties grupių bendrąsias kompetencijas, skatinti jų integraciją į visuomenę.

Dalyviai susipažino su keturiomis temomis: pilietinis ugdymas, finansinis švietimas, meninės saviraiškos ugdymas ir laisvalaikio formos. Iš viso tikėtasi apmokyti 2 500 asmenų, bet lūkesčiai buvo gerokai viršyti – apmokyti net 2 563 asmenys.

Mokymų organizatoriai džiaugiasi, kad iš besimokančiųjų nuolat sulaukdavo pasveikinimų, palinkėjimų, komentarų ar pasiūlymų.

Parodoje „Mokymasis. Studijos. Karjera 2014“ netrūko susidomėjusiųjų neformaliojo švietimu

Sostinės parodų centre „Litexpo“ vyko tarptautinė žinių ir išsilavinimo paroda „Mokymasis. Studijos. Karjera 2014“. Parodos lankytojai galėjo susipažinti ne tik su galimomis studijomis, bet ir su profesinio bei neformaliojo švietimo galimybėmis,

užmegzti naujų pažinčių ir rasti sau tinkamos metodinės literatūros.

Dėmesio sulaukė projektas „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas (II etapas)“, nes lankytojai galėjo pamatyti ir panagrinėti projekto metu išleistą mokomąją medžiagą, skirtą savarankiškam neformaliajam mokymuisi.

Metodinė literatūra, pristatyta Švietimo ir mokslo ministerijos stende, sulaukė ir kitų lankytojų dėmesio. Dešimtys lankytojų sustodavo ir teiraudavosi apie projektą ir kur gauti daugiau informacijos apie paruoštą medžiagą besimokantiejiems.

Sėkmingai baigėsi trečiojo amžiaus asmenų mokymai

Įgyvendinat Ugdymo plėtotės centro vykdomą projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas (II etapas)“, 26 savivaldybėse suorganizuoti trečiojo amžiaus asmenų saviraiškos ir meninių gebėjimų mokymai pagal penkias programas.

Tai – judesio menas (įvairių stilių šokiai); dainavimas arba muzikavimas; kūno sveikatinimas; vaizduojamasis menas (piešimas, medijos, dekupažas, kt.); želdinių dizainas ir ekologinė žemdirbystė). Šių mokymų tikslas – sudaryti galimybes trečiojo amžiaus

Baigėsi TAU mokymai: Anykščių rajone vyko sveikatingumo mokymai baseine

Ekologinės žemdirbystės mokymai Telšių savivaldybėje

Mažeikių rajone išbandytas vaikščiojimas su šiaurietiškosiomis lazdomis

asmenims įgyti saviraiškos ir meninių gebėjimų kompetencijų.

Senjorai džiaugiasi, kad išbandė daug naujų veiklų, pavyzdžiui, piešimą ant šilko, dekupažo meno subtilių, vaikščiojimą su šiaurietiškosiomis lazdomis. Taip pat išmoko naujų šokių, romansų, baladžių, tautinių dainų, sužinojo, kokie kūno lavinimo pratimai padeda išsaugoti sveikus sąnarius, sumažina nugaros skausmą ir kaip sveikai maitintis sulaukus vyresnio amžiaus. Senjorai sužinojo, kaip pagražinti sodo ar namo kraštovaizdį, kaip užsiauginti savų ekologiškų daržovių minimaliomis sąlygomis ir kaip dailiai sukompnuoti gėlių puokštes įvairiomis progomis.

Senjorų universitetai dalijosi patirtimi Kretingoje

Kretingos pedagogų švietimo centras surengė respublikinę trečiojo amžiaus universiteto (TAU) konferenciją „Darykime tai, kuo tikime, tikėkime tuo, ką darome“.

Konferencijoje buvo pristatyta TAU veiklos patirtis, mėnės programos, vyko diskusijos, apsiesta idėjomis.

Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba pradeda darbą

Lietuvos Vyriausybė patvirtino Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo tarybos nuostatus. Taryba svarstys pagrindines neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymo plėtros perspektyvas, strategines plėtros kryptis.

Taip pat į tarybos funkcijas įeina suaugusiųjų švietimo sistemos plėtotės projektų analizė ir suaugusiųjų švietimo įstaigų veiklos koordinavimas.

Vasara prasidėjo inovatyviais andragogų mokymais

Prasidėjus vasarai organizuoti projekto „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas (II etapas)“ mokymai, skirti trečiojo amžiaus

Andragogų mokymai Kaune

universitetų (TAU) administracijos atstovams ir andragogams.

Marijampolėje ir Kaune vyko TAU administracijos atstovų kvalifikacijos kėlimo mokymai pagal tarpinstitucinės partnerystės modulį. Šie mokymai sulaukė daug susidomėjimo: juose dalyvavo daugiau besimokančiųjų nei planuota.

Mokymuose buvo analizuojama, kaip sėkmingai komunuoti ir bendradarbiauti su kitomis institucijomis, kaip ugdyti kūrybiškumą, kaip įtaigiai kalbėti viešai, įdomiai pristatyti savo organizaciją, jos laimėjimus, kurti partnerystės strategijas bei kūrybiškai dirbti komandoje.

Mokymų dalyviai ne tik klausėsi teorinių paskaitų, bet ir patys dirbo komandose, daug diskutavo ir kūrė praktinius planus.

Androgogai išbandė inovatyvius mokymo būdus

Andragogų kvalifikacijos kėlimo mokymai pagal bendradarbiavimo su religinėmis konfesijomis modulį vyko birželio mėnesį Vilniuje. Mokymuose kiekvienas dalyvis susipažino su suaugusiųjų neformaliojo švietimo institucijų ir konfesinių bendruomenių bendradarbiavimo galimybėmis, sėkmingo bendradarbiavimo sąlygomis ir abipusės sėkmės principais. Dalyviai parengė veiklos planus numatytiems bendradarbiavimo tikslams pasiekti.

Didelio dėmesio sulaukė nuotolinio mokymosi formų diegimo suaugusiųjų švietime mokymai, kurie vyko Vilniuje ir Kaune.

Dalyviai buvo supažindinti su nuotolinio mokymosi rai da ir perspektyvomis, nuotolinių mokymų pavyzdžiais

Lietuvoje bei užsienyje. Besimokantieji praktiškai išbandė įvairias programėles mokymų medžiagai konfigūruoti, buvo supažindinti su populiariausia pasaulyje nuotolinio mokymo sistema „Moodle“. „Moodle“ sistemos specialistai iš Kauno technologijos universiteto parodė, kaip dirbti su šia sistema praktiškai, suteikė teisę dalyviams naudotis jau sukaupta ir nuotoliniams mokymams skirta medžiaga.

Dalyviai džiaugėsi jaunais perspektyviais lektorais, negailėjo jiems klausimų, pastabų ir pagyrimų.

Seminaras apie neformaliojo suaugusiųjų švietimo kokybės sistemą

2014 metais organizuotas seminaras „Įvadas į neformaliojo suaugusiųjų švietimo kokybės sistemą“. Jo tikslas – pristatyti suaugusiųjų švietimo kokybės sistemas, įvertinti jų taikymo naudą ir ateities perspektyvas.

Seminare buvo nagrinėjamos suaugusiųjų švietimo kokybės sistemos bendrojo, profesinio ir neformaliojo ugdymo srityse, jų vieta ir svarba įgyvendinant Mokymosi visą gyvenimą nuostatas, šalies ir Europos Sąjungos strateginius dokumentus. Mokymo dalyvius sudomino neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemos kokybės aprašas, kuris turėtų būti veiksmingas instrumentas institucijoms didinant neformaliojo mokymo paslaugų suaugusiesiems kokybę. Suaugusiųjų švietimo ir švietimo pagalbos įstaigų atstovai aptarė praktinius mokymų kokybės tobulinimo aspektus, ieškojo būdų, kaip skatinti suaugusiųjų motyvaciją mokytis, nagrinėjo kitus klausimus.

Seminaras yra vienas iš projekto „Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės 2012–2014 metais įgyvendinimas“, kurį įgyvendino Švietimo ir mokslo ministerija kartu su Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centru, renginių. Projektą finansuoja Europos Komisija.

Neformalusis ir tęstinis mokymas apibrėžtas įstatymu

2014 metų liepos mėnesį priimtas naujasis Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas.

Besimokantiesiems jis naudingas dėl didesnių galimybių mokytis. Kartu su įstatymu rengiami ir tvirtinami reikalingi dokumentai, užtikrinantys galimybių mokytis neformaliai plėtrą ir tęstinį mokymąsi.

Trakuose vyko andragogų mokymai

Trakuose kelios dešimtys andragogų, švietimo vadybininkų ir kitų neformaliojo suaugusiųjų švietimo specialistų susipažino su naujomis suaugusiųjų tobulėjimo galimybėmis.

Apie tai buvo diskutuota konferencijoje „Profesinis mokymas, mokymosi visą gyvenimą iniciatyvos ir plėtra“. Joje pristatytos Lietuvos ir europinės profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą iniciatyvos. Savo šalies neformaliojo švietimo ypatumus pristatė svečiai iš Italijos ir Nyderlandų.

Nyderlandų fondo „Surplus“ atstovas Jackas Tenas Haafas pasakojo, kaip skatinamas jaunimo ir suaugusiųjų įdarbinimas Olandijoje. Italijos suaugusiųjų švietimo asociacijos „Prometeo“ atstovas dr. Carlo Smaldone Villanis kalbėjo apie informacinių technologijų taikymą mokant suaugusiuosius.

Konferencijos Trakuose dalyviai

Konferencijos pranešėjai – Italijos suaugusiųjų švietimo asociacijos „Prometeo“ atstovas dr. C. Smaldone Villanis ir Nyderlandų fondo „Surplus“ atstovas J. Tenas Haafas

Andragogai sužinojo daugiau ne tik apie suaugusiųjų įtraukimo į profesinį mokymą kvalifikacijos tobulinimo projektus, bet ir pasidalijo gerą patirtimi.

Išsamiai pristatyta ir Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo būklė, atkreiptas dėmesys, kad šalyje neformaliojo mokymosi potencialas yra didžiulis, tačiau ne visiškai išnaudojamas. Suaugusieji tiek dėl išorinių, tiek dėl vidinių priežasčių Lietuvoje neformaliajam mokymuisi skiria mažiau laiko nei, pavyzdžiui, pirmaujantys Skandinavijos šalių gyventojai. Taip pat Lietuvos suaugusieji pagal mokymosi dažnumą atsilieka ir nuo Europos Sąjungos vidurkio.

Konferencijoje pristatyta, kokių priemonių imtasi norint pagerinti padėtį šalyje.

Konferencija organizuota įgyvendinant Lietuvos švietimo ministerijos ir Europos Komisijos projektą „Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės 2012–2014 metais įgyvendinimas“.

Parodoje pristatytos naujausios priemonės, skirtos suaugusiesiems tobulėti

Suaugusieji, kurie domisi naujovėmis, galėjo susipažinti su naujomis neformaliojo suaugusiųjų švietimo priemonėmis, pristatytomis parodoje, kuri vyko Lietuvos technikos bibliotekoje.

Pristatytos patrauklios ir patogios naudoti knygos siūlo gilinti žinias finansų, namų remonto, verslumo, kalbų, mokymosi mokyti ir kitose srityse. Jos papildė tiek nuolat besimokančiojo, tiek ir andragogo biblioteką.

Įdomu, kad nuolatiniam mokymuisi skirta medžiaga nėra tik tradicinės knygos – tai ir metodinė medžiaga, garsinės knygos, mokomieji filmai. Tai suteikia galimybę įvairiomis formomis sistemingai įgyti kompetencijų, sužinoti naujų dalykų.

Vykusi knygų paroda – įvairių įgyvendintų suaugusiųjų švietimo projektų rezultatas, kurių didžiausias projektas yra „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“.

2014 metais lapkričio 17–23 dienomis, kaip ir kiekvienais metais, siekiant atkreipti dėmesį į suaugusiųjų švietimą, organizuota suaugusiųjų mokymosi savaitė „Gyvybės medis“.

Parodoje pristatomi leidiniai

Prof. dr. Dainius Pavalkis
Švietimo ir mokslo ministras

Įstatymo naujovės

2014 metų liepos mėnesį priimtas naujasis Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas. Besimokantieji jis bus naudingas ne tik dėl didesnių galimybių mokytis – kartu rengiamas planas, apibrėžiantis, kur link bus plėtojamos galimybės mokytis neformaliai, kaip Lietuvoje bus didinamos galimybės mokytis visą gyvenimą.

„Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas iš esmės nebuvo atnaujintas nuo 1998 metų, nors kasmet daugiau kaip 200 tūkst. suaugusiųjų dalyvauja kvalifikacijos tobulinimo kursuose, mokosi savarankiškai ar siekia įgyti trūkstamą formalųjį išsilavinimą. Tik nuolatinis mokymasis, prisitaikant prie kintančių ekonomikos sąlygų, gali padėti mūsų šaliai užtikrinti sėkmingos ateities perspektyvas“, – sako švietimo ir mokslo ministras prof. dr. Dainius Pavalkis.

Besimokančiųjų laukia esminės permainos: priimtas Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas

Įstatyme įtvirtinti esminiai pokyčiai norintiesiems mokytis visą gyvenimą. Darbo kodekse jau numatyta, kad darbuotojams, kurie dalyvauja neformaliojo suaugusiųjų švietimo programose, per metus suteikiamos iki penkių darbo dienų mokymosi atostogos dalyvauti neformaliojo suaugusiųjų švietimo programose šalių susitarimu.

Nustatyta, kad darbuotojams, kurie dalyvauja neformaliojo švietimo programose turėdami darbdavių siuntimus, už suteikiamas mokymosi atostogas šios įmonės moka ne mažesnę kaip vidutinį darbo užmokestį. Darbdavys, skyręs lėšų darbuotojų neformaliajam švietimui ir tęstiniam mokymuisi kvalifikacijai tobulinti, Vyriausybės nustatyta tvarka gali gauti valstybės paramą patirtoms išlaidoms iš dalies finansuoti.

Be to, neformaliojo švietimo ar savišvietos būdu įgyta asmens bendroji ar specialioji kompetencija gali būti

pripažinta ir įteisinta kaip kvalifikacija, atitinkanti tam tikrą Lietuvos kvalifikacijų sandaroje nustatytą lygį.

Neformalusis mokymasis – aiški švietimo sistemos dalis

Įstatyme aiškiai įvardyta, kas sudaro neformaliojo ir tęstinio mokymosi sistemą ir kas yra jų dalyviai. Pavyzdžiui, numatyta, kas yra ir kokias funkcijas vykdo andragogas: jo profesijos paskirtis yra ugdyti suaugusiųjų gebėjimą mokytis ir taip didinti suaugusiųjų įsidarbinimo galimybes, skatinti verslumą, nuolat siekti žinių savo ir visuomenės gerovei, plėtoti kultūrinės kompetencijas.

Apibrėžta, kad trečiojo amžiaus universitetas (TAU) yra neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucija, padalinys arba programa, teikiantys vyresnio amžiaus asmenims neformalųjį švietimą ir tęstinį mokymąsi, tenkinantys jų žinių ir kompetencijos plėtotės bei kultūrinius poreikius. Numatyta galimybė TAU konkurso būdu gauti valstybės paramą vykdant vyresnio amžiaus žmonių neformalųjį ir tęstinį mokymą, kompetencijos plėtotę, tenkinant kultūrinius poreikius.

Taip pat įvardyta, kas yra neformalusis suaugusiųjų švietimas, o kas – savišvieta ar tęstinis mokymasis. Nustatyta, kad neformalusis suaugusiųjų švietimas yra asmens ir visuomenės interesus atliepiantis švietimas pagal įvairias neformaliojo suaugusiųjų švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, teikiamas ne jaunesniems negu 18 metų asmenims. Savišvieta – jau savarankiškas mokymasis, kuris remiasi asmens iš įvairių šaltinių gaunamomis žiniomis ir jo praktine patirtimi. O tęstinis mokymasis – mokymosi visą gyvenimą dalis, apimanti formalųjį, neformalųjį švietimą ir savišvietą, kai asmens įgyta kompetencija gali būti pripažįstama kaip baigta formaliojo švietimo programos dalis.

Įstatyme numatyta stiprinti suaugusiųjų švietimo koordinavimą šalies ir savivaldybių lygiu, savivaldybėse paskirti suaugusiųjų švietimo koordinatorius.

Tikslas – skatinti mokymąsi visą gyvenimą

2012–2016 metų Vyriausybės programoje numatyta remti žmonių kvalifikacijos tobulinimą, persikvalifikavimą ir mo-

kymąsi visą gyvenimą – tai reikalinga, kad žmonės ugdytų bendrąsias kompetencijas ir prireikus galėtų pakeisti profesiją.

Mokymasis visą gyvenimą yra vienas iš Valstybinės švietimo 2013–2022 metais strategijos prioritetų, o suaugusiųjų švietimo skatinimui ir prienamumui didinti numatoma skirti apie 170 mln. litų Europos Sąjungos (ES) paramos lėšų 2014–2020 metams.

Pastebėta, kad žmonės, nuolat siekiantys tobulėti, nebūtinai tik profesinėje srityje, lengviau prisitaiko kintančioje darbo rinkoje, yra aktyvesni visuomenės gyvenime.

Deja, Lietuvoje mokymosi visą gyvenimą statistika iki šiol yra prastesnė nei ES šalių vidurkis. Lietuvoje mokymosi visą gyvenimą lygis sudaro tik 5–6 proc., o ES – apie 10 proc. Viena priežasčių – iki šiol Lietuvoje taikytos priemonės mokymuisi skatinti buvo per mažai susietos su besimokančiojo poreikiais, o gyventojams reikalingos ir įvairiais švietimo būdais įgytos kompetencijos ne visuomet buvo pripažįstamos.

Skaičiuojama, kad Lietuvoje neformalųjį suaugusiųjų švietimą teikia daugiau kaip tūkstantis įvairaus juridinio statuso institucijų, tačiau nėra įdiegtos sistemos, kaip stebėti jų teikiamų paslaugų kokybę. Naujai priimtame įstatyme numatyta, kaip paslaugų kokybė bus stebima ir vertinama.

Mokymais skatins įgyti žinių ir įsitvirtinti darbo rinkoje

Suaugusiųjų švietimo specialistai ne kartą yra siūlę skatinti gyventojus mokytis visą gyvenimą, orientuojantis ne į dar tebesimokančius mokykloje ar studijuojančius jaunuolius, kurie jau dalyvauja švietimo sistemoje, o iš jos pasitraukusių asmenis.

Suaugusieji yra kur kas sunkiau pasiekiamą tikslinę grupę. Jiems mokymų pasiūla yra nedidelė ir dažniausiai siejama su kvalifikacijos tobulinimu. Aukštesnį mokymosi visą gyvenimą lygį pasiekusiose valstybėse, pavyzdžiui, Suomijoje, siūloma ugdyti ir bendrąsias

kompetencijas. Taip suaugusiesiems sukuriama galimybių lankyti sveikos gyvensenos, meninės saviraiškos, laisvalaikio praleidimo būdo ir kitus juos dominančius užsiėmimus.

Atitinkamai tokiuose mokymuose gali dalyvauti ne tik darbingo amžiaus žmonės, bet ir vyresniosios kartos atstovai, galbūt ketinantys pasitraukti iš darbo rinkos, bet ne iš visuomenės gyvenimo. Tyrimai rodo, kad žmonės, kurie mokosi visą gyvenimą, ir sulaukę brandesnio amžiaus yra bendruomeniškesni, aktyvesni, linkę sveikiau gyventi ir daugiau judėti, taip pat sveikesni ir laimingesni, palaikantys ryšius su bendraminčiais.

Skirstant ES 2007–2013 metų lėšas Lietuvoje, laikytasi nuostatos, kad mokymasis visą gyvenimą apima visus švietimo lygmenis. Tam numatyta išleisti 890,45 mln. litų. Vis dėlto tiesiogiai suaugusiųjų švietimo plėtrai skirtas tik vienas projektas, kurio vertė – 16,2 mln. litų. Jo metu daugiau kaip 5 tūkst. suaugusiųjų dalyvavo mokymuose ir įgijo įvairių kompetencijų.

Mokymasis skatina pilietinį aktyvumą

Šalyje reguliariai apskaičiuojamas Lietuvos pilietinės galios indeksas rodo, kad visuomenės pilietinis aktyvumas yra per menkas, nors 2007–2012 metais jis nuosekliai didėjo. Tyrimas atskleidė, kad pilietiškai aktyvesni yra jaunesni, labiau išsilavinę, didmiesčiuose gyvenantys ir didesnes pajamas gaunantys žmonės, todėl būtina skatinti ir kitų visuomenės grupių motyvaciją domėtis viešaisiais reikalais.

Atkreiptinas dėmesys, kad, 2013 metų duomenimis, šalyje politinėms partijoms priklausė, t. y. aktyviausiai šalies pilietiniame gyvenime dalyvavo, tik 114 102 asmenys.

Būtina toliau plėtoti visus švietimo sektorius, o Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba turėtų skatinti suaugusiųjų mokymą, pavyzdžiui, formalųjį švietimą, siekiant įgyti išsilavinimą, neformalųjį – profesiniam tobulėjimui ir saviraiškai, aktyvesniam dalyvavimui visuomenės veikloje.

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas įsigaliojo 2015 metų sausio 1 dieną, Vyriausybei ir Švietimo ir mokslo ministerijai priėmus tam tikrus teisės aktus.

Dr. Rimantas Vaitkus
Švietimo ir mokslo viceministras

Suaugusiųjų švietimas ir jo pokyčiai

Suaugusiųjų švietimo plėtra Lietuvoje – vienas valdančiosios koalicijos prioritetų. Apie esamą padėtį ir planuojamas permainas žurnalo „Suaugusiųjų švietimas“ skaitytojams pasakoja švietimo ir mokslo viceministras dr. Rimantas Vaitkus.

– Kaip vertinate neformaliojo suaugusiųjų mokymosi statistiką?

– Deja, statistika Lietuvoje yra labai negera. Palyginti su kitomis Europos šalimis, naudojamas 25–64 metų suaugusiųjų mokymosi per pastarąsias 4 savaites rodiklis 2006 metais Lietuvoje sudarė apie 5 proc. ir buvo perpus mažesnis nei vidutiniškai Europos Sąjungoje, kur jis siekė 10 proc. Iš esmės padėtis nuo 2006-ųjų nepasikeitė, nes 2013 metais, Europos statistikos biuro „Eurostat“ duomenimis, šis rodiklis Lietuvoje siekė 5,7 proc., o Europos Sąjungos vidurkis – 10,4 proc.

Deja, Lietuvoje statistika rodo, kad net ir esant didelėms investicijoms į mokymus, suaugusieji mokytis visą gyvenimą dar nėra įpratę. Matyt, lėšos panaudojamos neefektyviai, pavyzdžiui, keistina yra bedarbių mokymo sistema.

– Kaip Lietuvoje planuojama daugiau suaugusiųjų sudominti mokytis nuolat?

– Jau imtasi esminių žingsnių: parengėme Neformaliojo

suaugusiųjų mokymo įstatymo projektą, kuris turi būti impulsu naujai pažvelgti į šią veiklą, užtikrinti didesnes galimybes suaugusiesiems pasirinkti įvairias studijų programas. Planuojame ne tik duoti daugiau galių besimokančiajam, kad jis galėtų rinktis norimą švietimą, bet ir numatyti jiems įvairių lengvatų, pavyzdžiui, atostogų. Be to, suformuota Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba parengė trejų metų veiksmų planą, kuris turėtų pagerinti mokymosi koordinavimą.

Savaime suprantama, susiduriame ir su problemomis. Viena jų – Lietuvoje trūksta andragogų. Tiesa, andragogų profesinės veiklos aprašą pavyko įteisinti, tačiau, mano nuomone, ir aukštosios mokyklos turėtų pasiūlyti mokymosi galimybių pedagogams, kurie nori persikvalifikuoti ir mokyti suaugusiuosius. Juk ne paslaptis, kad dėl mažėjančio gimstamumo švietimo įstaigose vis mažėja vaikų, atitinkamai reikia ir mažiau pedagogų. Tačiau yra kitų veiklos rūšių, kur pedagogai gali pritaikyti savo žinias ir, tikiuosi, tai bus padaryta. Jau dabar galima pamatysi ne vieną kalbų, sveikos gyvensenos, meno mokyklą, kurioms puikiai sekasi, nes aktyvūs žmonės ieško galimybių mokytis.

– Kokių permainų įvyko švietimo srityje pasikeitus valdančiajai koalicijai?

– Ankstesnės valdančiosios koalicijos sprendimas taupyti sumažino suaugusiųjų galimybes siekti vidurinio išsilavinimo, nes buvo sumažintas finansavimas suaugusiųjų mokykloms ir švietimo centrams. Pernai ėmėmės keisti padėtį, ir tūkstančiai žmonių, dėl skirtingų priežasčių nutraukę mokymąsi, vėl galėjo tęsti mokslus. Manau, tai yra reikšmingas pokytis.

– Kokia yra mokymosi visą gyvenimą nauda?

– Pavyzdžiui, sveikos gyvensenos mokyklos skatina žmones gyventi aktyviau, o tai mažina sveikatos apsaugos išlaidas. Dažniau susiduriame su agresyvumu, kai žmonės yra menkai išsilavinę, prastai informuoti, neturi galimybės paieškoti informacijos, prastai moka kalbas. Taigi visi mokymai yra reikalingi. Žmonės nori didinti savo kompetencijas, išlikti aktyviais, reikalingais ir veikliais. Pastebime, kad dažnai norima ne tiek profesinės kompetencijos kėlimo, kiek bendrųjų kompetencijų tobulinimo, kad ir mokytis dirbti kompiuteriu ar tvarkyti finansus internetu.

Ne mažiau svarbios yra galimybės išreikšti save, pavyzdžiui, lankyti piešimo ar keramikos pamokas. Kitose Europos valstybėse, ypač Skandinavijoje, žmonės mokosi daugiau, ten neformalusis švietimas yra lengviau pasiekiamas, o mokymų įvairovė – didžiulė. Manau, kad Lietuvoje kiekvienai amžiaus grupei turime pasiūlyti įvairių mokymų, o valstybė turėtų teikti pagalbą.

– Galbūt Lietuvoje gyventojų galimybes mokytis riboja menki finansiniai ištekliai?

– Lėšos yra svarbus veiksnys, bet ne pats svarbiausias. Reikalingas ir žmonių noras mokytis. Naujajame Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansiniame periode mokymuisi visą gyvenimą numatyta skirti daugiau kaip 240 mln. litų. Septyneriems metams tai yra labai didelė suma, kuri leis ne tik patobulinti esamas kompetencijas, bet ir įgyti naujų. Europos Komisija yra numačiusi, kad mokymosi visą gyvenimą procese iki 2020 metų turėtų dalyvauti bent 15 proc. visų Europos suaugusiųjų.

– Kokią matote suaugusiųjų švietimo ateitį?

– Sparčiai kintant darbo rinkai, visiems naudinga įgyti naujų patirčių ir tobulinti turimą kvalifikaciją. Pavyzdys galėtų būti Skandinavijos valstybės, kur nuo pat jaunumės iki gilios senatvės besimokanti visuomenė yra ir pilietiškesnė, ir laimingesnė. Ten mokymosi visą gyvenimą procesas yra labai gerai organizuotas. Svarbu, kad gyventojai sulaukia valstybės paramos.

– Kaip patartumėte mokytis suaugusiajam, kurio rutina tapo darbas ir buvimas namie?

– Man įdomus buvo profesoriaus ir Sveikatos mokslų universiteto rektorius Remigijaus Žaliūno pastebėjimas. Jis papasakojo, kaip mokosi kalbų: praleisdamas daug laiko automobilyje, jis klausosi specialių knygų, kurios padeda įsiminti frazes ir žodžius, įrašų. Mano nuostabai, minėtas rektorius vienoje konferencijoje prabilo puikia prancūzų kalba, kuri lietuviškai kalbantiems yra ganėtinai sudėtinga romanų kalbos grupės atstovė. Šiuo atveju galima kalbėti ne tik apie mokymosi pritaikomumą. R. Žaliūnas sako, kad mokydamasis laisvalaikiu ne tik kelia savo kompetencijas, bet, lavindamas atmintį, kovoja ir užmaršumu. Mokymasis padeda žmogui nepasenti, būti aktyviam, nes, be biologinio amžiaus, žmogaus amžių rodo ir jo mąstymo būdas.

– Kaip jūs mokotės laisvalaikiu?

– Retai rytą pradedu nepasižiūrėjęs BBC ar CNN žinių – tai plečia mano anglų kalbos žinias. Taip pat mėgstu skaityti knygas. Daug skaitau tiek savo malonumui, tiek papildomai, kai reikia ruošti paskaitoms ar pranešimams. Žinoma, ne viską į savo pasakojimą gali sudėti, bet man surinkta informacija iš konkrečios srities palieka gilių įspūdžių.

– Ko norėtumėte palinkėti norintiems mokytis gyventojams?

– Manyti, kad mokymasis, užvėrus mokyklos duris, nesibaigia, nes jokia mokykla gyvenimui neparuošia. Gyvenimas nuolat kinta. Mokytis reikia visą laiką. Todėl linkiu investuoti į save, nes mokslas – geriausia ir labiausiai atsiperkanti investicija.

A. Pitrėnienė:

Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba turi veikti ryžtingai

Švietimo ir mokslo ministerijoje įvyko antrasis neseniai atkurtos Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo tarybos posėdis. Taryba dirbo su Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymo projektu.

Pristatydama projektą, Seimo švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininkė Audronė Pitrėnienė akcentavo, kad tokio esminio įstatymo atnaujinimo per 16 metų imtasi pirmą kartą, o parengtas projektas, ilgai diskutuotas su įvairiais socialiniais partneriais, atliepia įvairių visuomenės grupių neformaliojo švietimo poreikius – ne tik didžiųjų miestų, bet ir kitų savivaldybių.

A. Pitrėnienė palinkėjo Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo tarybai ryžtingai veikti, kad naujojo įstatymo

nuostatos būtų kryptingai įgyvendinamos, nes jos pagerins suaugusiųjų švietimo padėtį šalyje.

Įstatymas, kurį Seimas priėmė 2014 metų liepos mėnesį, stiprina suaugusiųjų švietimo koordinavimą šalies ir savivaldybių lygiu, įtvirtina andragogo profesiją, stiprina trečiojo amžiaus universitetų galimybes, suteikia suaugusiems atostogas neformaliajam švietimui, diegia naujus suaugusiųjų švietimo finansavimo modelius.

A. Pitrėnienė su Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba

Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba pradėjo darbą

Lietuvos Vyriausybė 2014 metais kovo mėnesį patvirtino Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo tarybos nuostatus. Svarbiausias jos tikslas yra svarstyti ir nustatyti pagrindines neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymo plėtros perspektyvas, strategines plėtros kryptis.

Taip pat į Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo tarybos funkcijas įeina suaugusiųjų švietimo sistemos plėtotės projektų analizė ir suaugusiųjų švietimo įstaigų veiklos koordinavimas.

Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo tarybą sudaro suaugusiųjų švietimo ir profesinio mokymo įstaigų, verslo, darbdavių ir darbuotojų interesams atstovaujančių organizacijų, taip pat Seimo, suinteresuotų ministerijų ir Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovai.

Pirmajame Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo tarybos posėdyje buvo išrinktas tarybos pirmininkas, kuriuo tapo Kėdainių suaugusiųjų ir jaunimo mokymo centro direktorius Dangiras Kačinskas, o pavaduotoja – Klaipėdos universiteto Tęstinių studijų instituto konsultantė Dalia Martišauskienė.

Posėdyje dėmesys buvo skirtas suaugusiųjų švietimo aktualijoms ir Neformaliojo suaugusiųjų švietimo veiks-

mų 2014–2016 metų planui aptarti. Tokiu būdu Švietimo ir mokslo ministerija siekia gerinti mokymosi visą gyvenimą paslaugų kokybę ir plėsti besimokančiųjų gretas.

Tarybos funkcijos įtvirtintos įstatymu

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas numato, kad Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba yra ekspertinė patariamoji institucija, kuri svarsto pagrindines Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi plėtros perspektyvas ir strategines kryptis, šiais klausimais teikia išvadas ir siūlymus.

Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba sudaroma iš valstybės ir savivaldybių institucijų, darbdavių ir darbuotojų interesams atstovaujančių organizacijų, kuriems visuomenės interesams atstovaujančių organizacijų (neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi) atstovų. Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba susideda iš 15 asmenų.

Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo tarybos nuostatus tvirtina Vyriausybė, sudėtį – švietimo ir mokslo ministras.

Šokanti senjora G. Linkus

Šokanti senjora G. Linkus: „Kai išgirstu muziką, apima džiaugsmas“

Marijampolės trečiojo amžiaus universitete įvyko judesio meno, muzikos ir dainavimo mokymų uždarymas. Viena jos dalyvių, senjora Galina Linkus, sutiko papasakoti apie tai, kaip išėjusi į pensiją išpildė vieną savo jaunystės svajonių.

Visada jautė norą šokti

„Visada jaučiau norą šokti. Visą gyvenimą. Man patinka ne tik pačiai šokti, bet ir žiūrėti, kaip tai daro kiti. Kai dirbau, norėjau šokti, bet reikėjo pasirūpinti šeima. Be to, neturėjau, kur šokti: kultūros centre rinkdavosi žmonės, norintys susipažinti, susirasti antrąją pusę, o manęs tokie šokiai nedomino. Norėjau būti moterų kolektyvo dalimi, dirbti su vadove, mokytis choreografijos“, – vardija rusų kalbą dėščiusi G. Linkus.

Mokytoja G. Linkus dirbo beveik tris dešimtmečius: iš pradžių mokykloje rusų kalbos mokė vaikus, vėliau įsidarbino profesinio mokymo centre.

„Iš viso mokytoja dirbau tris dešimtmečius. Buvau labai laiminga. Galiausiai atsitiko taip, kad išėjau į pensiją. Atsirado laisvo laiko, todėl pamaniau, kodėl gi savęs nerealizuoti. Pradėjau lankyti Marijampolės trečiojo amžiaus universitetą, vėl ėmiausi šokti“, – šypsosi moteris.

Dabar G. Linkus jau šoka septintus metus ir žingsnelių mokosi visuomet, kai tik randa laiko.

„Prisimindama save dar tuomet, kai dirbau, galiu pasakyti, kad dirbančiam žmogui labai svarbu save realizuoti, kad jis gerai jaustųsi. Kuo daugiau žmogus užsiima mėgstamais dalykais, tuo jis laimingesnis. Jeigu nėra kaip savęs realizuoti, žmogus

paprastai degraduoja, – teigė senjora. – Iš patirties galiu pasakyti, jog man labai svarbu šokti: kai išgirstu muziką, pradėdama judėti, mane apima didelis džiaugsmas, jaučiu, kaip atsipalaiduju, pailsiu, o kartu ir daug ko išmokstu.“

G. Linkus dalyvavo Marijampolės trečiojo amžiaus universiteto organizuojamuose judesio meno ir muzikos bei dainavimo mokymuose. Moteris teigia, kad užsiėmimai buvo naudingi ir sveikatai.

Po šokių jautėsi stipresnė ir sveikesnė

Prisimindama, kaip lankydamosi neformaliuosiuose mokymuose mokėsi šokti, G. Linkus pasakoja, kad užsiėmimuose buvo dirbama ne tik kūnu, bet ir protu.

„Mokydamiesi šokti ne tik dirbome su judesiais, bet ir sužinojome daug apie kitų tautų kultūrą, šokių istoriją, išgirdome praktinių patarimų. Per kūrybines paieškas galiausiai sukūrėme pasirodymą iš kelių dalių“, – dėsto moteris.

Ji sako, kad suburtas šokių kolektyvas paruošė pasirodymą. Programa prasidėjo nuo šokių gimnastikos. Jos metu buvo mokomasi tinkamos laikysenos. Norėta, kad ji būtų

tinkama tiek sėdint ant kėdės, tiek vaikstant ar judant. Po to susirinkusiems parodyta meninė programa.

„Pirmoji dalis buvo rytietiškoji. Išmokome įvairių judesių, kurie gerai veikia kūną, stiprina stuburą, rankas ir kojas. Man patiko ir muzika, ir judesiai, nes jie buvo moteriški, gražūs. Kartu susipažinome ir su rytietiška šokių kultūra. Antroji dalis buvo sukurta remiantis Lotynų Amerikos šokių motyvais. Pagrindinis mūsų naudotas žingsnis buvo rumbos“, – pasakoja senjora.

Moteris prisimena jausmą, kai po pasirodymo žmonės liko sužavėti ir dėkojo tiek vadovei, tiek ir šokių kolektyvui.

„Grupėje yra įvairaus amžiaus moterų, ir 60, ir 70 metų. Tad suprantate, kokios mes šokėjos. Tačiau mūsų mokytoja – profesionalė, todėl parengėme gražų pasirodymą“, – mano ji.

Sukurtą programą moterų šokių kolektyvas pristatė per iškilmingą judesio meno ir muzikos bei dainavimo mokymų uždarymą.

Mokymai vyko įgyvendinant Ugdyto plėtotos centro projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas (II etapas)“.

Šokių pamokos Marijampolėje

Bendravimas sustiprina kolektyvą: neformalieji mokymai Vilniaus miesto krizių centre

Vilniaus miesto krizių centras yra įstaiga, į kurią žmonės kreipiasi ištikus bėdai. Centro darbuotojams kiekvieną darbo dieną, o kartais ir poilsio valandomis, tenka galvoti, kaip išspręsti vieną ar kitą žmogaus problemą. Viena įstaigos darbuotojų Dainė Šumkauskienė džiaugiasi, kad su kolegomis galėjo dalyvauti Ugdymo plėtotės centro mokymuose ir vėliau pabendrauti neformaliai.

Įspūdžiai tik geri

Moteris pasakoja, kad mokymai jai paliko gerą įspūdį, jiems pasibaigus ji jautėsi praturtėjusi.

„Mokymuose kalbėjome apie įvairius kultūros dalykus: dailę, filosofiją, meną, istoriją, susitikome su keliais dėstytojais. Medžiaga buvo pateikta profesionaliai. Buvo smagu daugiau sužinoti apie kultūrą, pasvarstyti, kaip susiformavo vienas ar kitas reiškinys. Dabar pastebiu, kad kai kuriose situacijose pritaikau mokymuose įgytas žinias“, – sako D. Šumkauskienė.

Ji dėsto, kad mokymuose patyrė daug teigiamų emocijų. D. Šumkauskienei buvo įdomus jų turinys ir paralelės, kaip gyvenimiški procesai gali atsikartoti įvairiose sferose.

„Mokymų patirtį prisimenu kaip veiklą, po kurios jaučiausi labai praturtėjusi – sužinojau daug įvairių dalykų, kurių neturėčiau nei laiko, nei galimybių ieškotis, aiškintis. Manau, žmogui visada svarbu turėti papildomą galimybę mokytis, nes tai yra protinė veikla. Ji ne tik suteikia žinių, praplečia akiratį, bet leidžia į kasdienius dalykus pasižiūrėti kitu kampu“, – teigia D. Šumkauskienė.

Turėti galimybę iš profesionalių darbuotojų gauti susistemintą medžiagą, anot jos, yra didelis ir vertingas dalykas.

„Viena yra šiaip internete skaitinėti, o visai kita – klausyti, kaip žinias pateikia profesionalas. Puikiausiai moku susirasti ir reikalingą informaciją internete, tačiau geriau žinias įsivavinu, kai jos perteikiamos bendraujant, per gyvą pokalbį, tikrą veiksmą – tai esu pastebėjusi. Tuomet žinias visai kitaip įsimenu“, – pasakojo moteris.

Laisvalaikiui laiko turi nedaug

Pasakodama apie laisvalaikį, D. Šumkauskienė sako, kad jo turi ne tiek ir daug.

„Dabar laisvalaikiui nėra labai daug laiko, nes dirbu, o laisvu nuo darbo metu dar imuosi projektinės veiklos, be to, turiu anūkę. Žinoma, knygos, spektakliai, kiti renginiai visą laiką eina šalia darbinės ir asmeninės veiklos, o papildomam mokymuisi iš tiesų skiriame ir labai daug laiko darbe. Mūsų direktorė rodo daug iniciatyvos, kad neprarastume savo kvalifikacijos. Esame pakankamai užsiėmę: konferencijos, seminarai, susitikimai vyksta nuolat“, – teigia ji.

Tačiau besimokančioji sako, kad kai tik turi laiko, visada stengiasi dalyvauti papildomuose mokymuose. „Nors atrodo, kad laiko nėra, mokymams visada jo surandu ir dėl to džiaugiuosi. Jeigu būtų dar viena galimybė dalyvauti neformaliuosiuose mokymuose, manau, juose dalyvaučiau“, – sako ji.

Prisimindama mokymų dalyvius, D. Šumkauskienė sako, kad juose dalyvavusi grupė buvo pažįstama, tai – bendradarbiai.

„Po to buvo smagu prie puodelio kavos apie mokymus diskutuoti. Mokymai buvo skirti mūsų kolektyvui, tad sustiprino komandą, įnešė papildomos naudos, nes bendraujama įvairesnėmis temomis, sprendžiamos ne darbinės problemos, o diskutuojama apie naujai išmokus dalykus, dalijamasi teigiamomis emocijomis, tad ir vienas prieš kitą atsiskleidžiame truputėlį kitoje šviesoje“, – mano ji.

D. Šumkauskienė sako, kad mokytis reikia, nes žmogus ne tik praplečia akiratį, bet ir atsipalaiduoja, pakeičia veiklą.

„Mano požiūriu, svarbu, kad suaugusieji galėtų papildomai mokytis. Visiems palinkėčiau kuo daugiau užsiimti šia veikla ir ją plėsti, nes žmonėms ji yra reikalinga“, – sako ji.

Vilniaus miesto krizių centras yra sostinės savivaldybės biudžetinė įstaiga, kurios tikslas – organizuoti ir teikti laikino apnakvindinimo ir trumpalaikės socialinės globos paslaugas Vilniaus miesto gyventojams:

- *moterims ir jų vaikams, negalintiems gyventi savo namuose dėl artimųjų smurto;*
- *merginoms ir moterims iki 25 metų, neturinčioms gyvenamojo būsto, kurioms iki pilnametystės buvo įsteigta laikinoji arba nuolatinė globa;*
- *moterims ir jų vaikams, nukentėjusiems nuo stichinių nelaimių (gaisro, liūčių ir pan.);*
- *moterims ir jų vaikams – prekybos žmonėmis ir prostitucijos aukoms;*
- *vaikams nuo dvejų metų iš socialinės rizikos šeimų (kol vaikas bus grąžintas į šeimą arba priimtas sprendimas dėl jo apgyvendinimo stacionarioje socialinių paslaugų įstaigoje, šeimynoje ar globėjų šeimoje);*
- *socialinės rizikos šeimoms;*
- *vaikus globojančioms šeimoms.*

Mokymų „Tėvų švietimas“ dalyvė žemaitė C. Rubežienė: „Nemaniau, kad tiek daug nežinojau“

Žemaitijos miestelyje Rietave gyvenanti Celina Rubežienė sako nustebusi, kiek daug sužinojo po kursų „Tėvų švietimas“. Įspūdziais moteris ėmė dalytis ryškia žemaitiška tarme.

„Kas proutings, tas baguots. Muokymas esam laba patenkin-tas, daug dvasėska pasijiemim ir daug ku sužėnuojuom“, – žemaitiškai kalbėjo ji.

Moteris sakė, kad jai gaila atsisveikinti tiek su mokymus lankančiais žmonėmis, tiek su lektore Laimute Nagevičiene.

„Mokėmės visko: ir tėvų švietimo, ir vaikų auklėjimo, ir savęs pažinimo – labai plačiai ir įdomiai“, – vardijo C. Rubežienė.

Galima manyti, kad tėvų švietimas yra aktualus tik žmonėms, kurie augina mažus vaikus. Paauglę anūkę turinti C. Rubežienė teigė jau numačiusi, kaip pritaikys įgytas žinias 13-metei – mergaitė pas močiutę atvyksta pasisvečiuoti, o per atostogas pabūna ir ilgiau. „Šių laikų jaunimas pamokymų nenori priimti, todėl geriausia veikti patarimais. Aplinkui, aplinkui – ir privesti prie esmės, kurią nori pasakyti, – apie vieną išminktą būdą kalbėjo ji ir čia pat žemaitiškai pridūrė: – Kas tievu neklaus, valga douna sausa.“

Mokymų dalyvė daug sužinotų naudingų dalykų perpasakos savo vaikams, kad ir jie žinotų, kaip galima paprasčiau susitarti su vaikais, suprasti savo reakcijas į įvairias gyvenimiškas situacijas ir nereaguoti karštakošiškai.

C. Rubežienė džiaugiasi, kad suranda laiko mokytis. „Tėvų švietimo“ užsiėmimai – ne vienintelis jos laisvalaikio praleidimo būdas. Moteris domisi sveika gyvensena, atlieka įvairius pratimus kūnui stiprinti – tai praktikuoja jau keletą metų. „Kiti mokosi kultūros, meno – pas mus veikia trečiojo amžiaus universitetas.

Bet aš pasirinkau Sveikatos ir psichologijos fakultetą, – teigė ji ir žemaitiškai pridūrė: – Svekata ož auksa brongesnė.“

Besimokančioji vardija, kad dabar žmonės Rietave gali mokytis ir daugiau dalykų, pavyzdžiui, dirbti kompiuteriu, gauti patarimų, kaip tvarkyti finansus, t. t.

„Anksčiau nebuvo galimybių mokytis. Apie tai nieko nežinojau. Kai pakvietė, iš karto nuėjau: esu labai patenkinta, nes po užsiėmimų išeinu pakylėta, laiko visai negaila. Mokymų metu tik vieną paskaitą praleidau. Bet stengiuosi viską suplanuoti ir užsiėmimų nepraleisti, nebent šeimoje kas nutinka ar reikia būtinai išvykti. Užsiėmimai mane labai traukia, atsipalaiduojau, pasisemi energijos, galiu ir kitam ką nors patarti, pasakyti“, – dalijosi ji.

Dirbdama C. Rubežienė daug laiko mokymuisi neturėjo: 33 metus ji plušo baldų fabrike, o jaunystėje dar septynerius metus – kolūkyje. Pamena, kad dirbdama baldų fabrike kartą vyko į mokymus, kurie Klaipėdoje truko 2 savaites.

„Pamenu, išsiuntė 2 savaitėms. Pasimokėme, kaip reikia dirbti, parvažiavusios savo fabrike bandėme taikyti, ką išmokome, bet visko, ko reikia, neišmokome, – juokėsi ji. – Bet daugiau mokymų lyg ir nebuvo. Sovietmečiu buvo taip: esi darbininkas, tai ir dirbk savo darbą.“

Moteris sako, kad daugiau laiko laisvalaikiui turi išėjusi į pensiją: tai įvyko, kai C. Rubežienei sukako 58-eri. Šiomet ji jau atšventė 69-ąjį gimtadienį.

Po „Finansinio suaugusiųjų švietimo“ mokymų šeimos finansus planuoti lengviau

„Finansinio suaugusiųjų švietimo“ mokymuose Kupiškyje dalyvavusi Violeta Sabanskienė sako, kad mokymai jai atnešė daug naudos. Moteris išmoko vienoje vietoje rasti susistemintą informaciją apie ją dominusias temas finansų klausimais.

„Mokymų pradžioje buvo sunku. Atrodė, tarsi klaidžiočiau finansų labirintuose. Sužinojau daug finansinių sąvokų, kurias galėjau išmokti ir įtvirtinti. Radau atsakymus į klausimus, kaip geriau tvarkyti asmeninius finansus. Ne kartą esu naudojusi finansiniais produk-

tais, todėl tikrai sužinojau daug naudingos informacijos“, – dėstė ji.

Kupiškyje gyvenanti moteris sako, kad dirbdama ji mokosi su jos darbo specifika susijusių dalykų, o šiuose

Akimirka iš „Finansinio suaugusiųjų švietimo“ mokymų

mokymuose, skirtuose finansiniam suaugusiųjų švietimui, ji turėjo galimybę ne tik praktiškai pabandyti tvarkytinamų ūkio biudžetą, bet ir pagilinti žinias apie finansus.

„Praktiškai skaičiavome gaunamas šeimos pajamas, nagrinėjome elektroninės bankininkystės galimybes. Įgytas žinias po truputį taikau kasdieniame gyvenime. Tiesa, domiuosi ne vien finansais, skaitau ir profesinę literatūrą, papildomai mokytis visada randu laiko“, – sakė ji.

Pašnekovės teigimu, buvo įdomu išklausti ir kitų besimokančiųjų nuomonę. Dalyviams kildavo įvairių klausimų: dirbantiems rūpėjo kasdieniai finansų planavimas, jauniems, planuojantiems studijuoti asmenims, – kaip geriau susiplanuoti ateities finansinį srautą.

Mokymuose aptarta ir tai, kaip galima sutaupyti, geriau panaudoti uždirbtas pajamas, planuoti investicijas ir vertinti pasiskolas.

Besimokančioji sako, kad finansinį švietimą pasirinko dėl to, kad tikėjosi, jog pasisems naudingų žinių, kurias pritaikys gyvenime – taip ir atsitiko.

„Temos buvo išbaigtos ir konkrečios. Spręstas užduotis ir pakartotas sąvokas įtvirtindavome įvairiomis formomis ir būdais, kad geriau suprastume dalyko esmę, daug diskutuodavome – dirbome tikrai nenuobodžiai“, – nuomone dalijosi ji.

Pašnekovė mano, kad naudos iš mokymų gavo kiekvienas, o ateityje, esant poreikiui, įgytas žinias pritaikys praktiškai.

„Žinių panaudojimas, manau, priklauso nuo žmogaus patirties. Mokymuose teko išgirsti ir pasakojimų, kaip finansai buvo tvarkomi anksčiau, kokią patirtį žmonės sukaupe. Mokymų grupės dalyvių patirtis buvo iš tiesų įvairi, kaip ir dalyvių amžius: nuo gimnazisto iki senjoro“, – pastebi ji.

V. Sabanskienė sako, kad dalyvavimas mokymuose suteikė galimybę pakeisti aplinką, pabendrauti su įvairių profesijų žmonėmis ir praplėsti akiratį.

Mokymai organizuoti įgyvendinant projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas (II etapas)“. Projektą rėmė Europos socialinis fondas.

Lietuvos ir Vokietijos patirtis tenkinant mokymosi poreikius

Senstant visuomenei, daugiau dėmesio skiriama vyresnio amžiaus asmenų švietimo poreikiams tenkinti. Vienas būdų pasiekti šį tikslą yra specialių mokymo įstaigų, skirtų vyresnio amžiaus žmonėms, įkūrimas. Tokių specialių mokymo įstaigų reikia dar ir dėl to, kad vyresni asmenys pasižymi specifiniais poreikiais. Viena vertus, jiems dažniausiai nebereikia valstybės pripažintų mokslų baigimo pažymėjimų. Kita vertus, vyresnio amžiaus besimokantieji dėl sveikatos kelia savų reikalavimų – dėstytojai turi kalbėti aiškiai ir pakankamai garsiai, teikiamos informacijos neturi būti per daug, santykiai tokiose mokymo įstaigose turi būti daug neformalesni, liberalesni, nei įprasta.

Pasaulyje senjorų mokymosi poreikiai sprendžiami labai įvairiai. Pavyzdžiui, Vokietijoje vyresnio amžiaus asmenims skirtos mokymo įstaigos vadinamos įvairiai: senjorų universitetu („Seniorenuniversität“), trečiojo amžiaus universitetu („Universität des dritten Lebensalters“) arba senjorų kolegija („Seniorenkolleg“). Vokietijoje vyresnio amžiaus asmenų mokymasis labiau orientuotas į akademiškumą. Klausytojams dažniausiai taikomas ir išsilavinimo cenzas. Pavyzdžiui, galimybė mokytis tokiose įstaigose suteikiama tik įgijusiems vidurinį išsilavinimą senjorams (Bavarijoje – aukštąjį išsilavinimą), jie turi apsispręsti, ar mokysis kaip tikrieji studentai, ar kaip laisvieji klausytojai¹.

Lietuvoje nueita kitu keliu. Lietuvos šviesuolis signataras dr. Medardas Čobotas su bendraminčiais pirmąją vyresnio amžiaus žmonėms skirtą mokymo įstaigą, trečiojo amžiaus universitetą (TAU), įregistravo 1995 metų birželio 2 dieną. Jo įstatuose nurodyta, kad tai yra ne pelno siekianti savarankiška, savanoriška, respublikinė, visuomeninė organizacija, savo veikla užtikrinanti vyresnio amžiaus žmonių geresnę socialinę integraciją į visuomenę, skatinanti jų

efektyvų, produktyvų ir turiningą gyvenimą, palaikanti jų darbingumą, fizinį aktyvumą, kelianti žinių bei kultūros lygį, apsiukeičianti gyvenimo patirtimi, palaikanti sveikatą, turinti juridinio asmens statusą ir veikianti švietimo, socialinėje, kultūros ir kitose panašiose srityse. Taigi nuo pat pradžių Lietuvoje siekta kurti daug platesnio profilio, nei vien akademinę senjorų mokymosi, įstaigą.

TAU yra viena labiausiai populiarėjančių mokymo įstaigų Lietuvoje. Pirmasis TAU įkurtas 1995 metais. 2012 metais veikė 24, o 2014-ųjų pavasarį Lietuvoje jau buvo žinomi 40 įvairiuose miestuose veikiančios TAU. Jie labai skirtingi dydžiu: nuo daugiausiai klausytojų turinčio Vilniaus Medardo Čoboto trečiojo amžiaus universiteto (2013–2014 metais mokėsi 1 070 klausytojų) iki TAU nedideliuose šalies miestuose, kuriuos lanko mažiau nei 100 klausytojų. Šios mokymo įstaigos pasiskirsčiusios labai netolygiai. Pavyzdžiui, yra savivaldybių centrų, kur dar neveikia nė vienas TAU. Pavyzdžiui, Kaune ir jo rajone veikia net trys TAU, kurie surenka nemažai klausytojų: Medardo Čoboto trečiojo amžiaus universitetas, Kauno apskrities filialas, Kauno

¹ Plačiau apie tai <http://www.studentenpilot.de/studium/studierenimalter/>.

rajono trečiojo amžiaus universitetas ir Lietuvos sporto ir sveikatinimo trečiojo amžiaus universitetas.

Visus Lietuvoje veikiančių TAU steigėjus galima dalyti į tris dalis. Daugiau nei pusės Lietuvoje veikiančių TAU steigėjai yra privatūs asmenys, pasekę dr. M. Čoboto ir jo bendraminčių pavyzdžiu. Mažesnės pusės TAU steigėjai ar iniciatoriai yra savivaldybių administracijos. Paprastai prie savivaldybėje veikiančio švietimo paslaugų centro, suaugusiųjų švietimo centro ar kitos savivaldybės Tarybos įsteigtos organizacijos įsteigiamas TAU arba ta organizacija savivaldybės Tarybos ar savivaldybės administracijos pareigūnų sprendimu pradeda vykdyti ir TAU funkcijas. Taip pat yra ir trečia TAU steigėjų grupė – universitetai. Lietuvoje veikia du Lietuvos universitetų įsteigti TAU – Klaipėdos trečiojo amžiaus universitetas ir Lietuvos sporto ir sveikatinimo trečiojo amžiaus universitetas.

2009–2010 metais Lietuvos TAU mokėsi 2 650, 2010–2011 metais – 3 950, 2011–2012 metais – 5 400, 2012–2013 metais – 6 700, o 2013–2014 metais – 8 400 klausytojų.

Skirtingai nei Vokietijoje, Lietuvoje veikiančių TAU klausytojai užsiima ne vien tik akademinė veikla. Paprastai Lietuvos miestuose veikiančios TAU veiklą organizuoja per savo padalinius – fakultetus. Klausytojai bendru sutarimu su TAU vadovybe (jei sugeba rasti dėstytojų ar lektorių) nusprendžia, kokie fakultetai (veiklos kryptys) bus kiekvienais mokslo metais. Lygiai taip pat laisvai TAU klausytojai patys

apsisprendžia, kiek ir kokius fakultetus (mokymo kryptis) jie lankys. Analizuojant mokymosi kryptių skaičių viename TAU, stebima akivaizdi tendencija – kuo daugiau TAU lanko klausytojų, tuo daugiau jame įsteigta fakultetų (mokymosi kryptių) ir tuo rečiau šios mokymo kryptys keičiasi. Fakulteto pavadinimas paprastai nusako ir veiklos, kuria užsiima klausytojai, pobūdį. Populiariausi yra sveikatos (tai pat vadinami sveikos gyvensenos, sveikatos ir dvasinio tobulėjimo, sveikatos puoselėjimo, sveikatingumo gimnastikos), kraštotyros (arba turizmo), menų (taip pat vadinami muzikos, teatro ir muzikos, dainų, pan.), politologijos, istorijos, socialinės psichologijos (taip pat vadinami dvasinio tobulėjimo, humanitarinis, psichologijos, filosofijos) fakultetai.

Dažniausiai pasirenkama vieta TAU užsiėmimams – įvairios savivaldybei priklausančios patalpos, pavyzdžiui, rajono švietimo ar kultūros centrai. Naudojamasi ir aukštųjų mokyklų, bendrojo ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų galimybėmis suteikti TAU veiklai patalpas. Užsiėmimai senjorams organizuojami ir viešųjų bibliotekų patalpose. Tarp mažiau įprastų užsiėmimo vietų – TAU vadovo turimas viešbutis ar vadovaujami globos namai.

Galima manyti, kad senjorams skirtos mokymo įstaigos jau plačiai matomos Lietuvos švietimo padangėje. Žinant, kad Lietuvoje gyvena maždaug 700 tūkst. pensinio amžiaus žmonių, TAU plėtros galimybės labai didelės.

Parengė sociologas dr. Albinas Kalvaitis

TAU: kas renkasi šį mokymosi būdą?

TAU – kone svarbiausias senjorų mokymosi būdas. Atliktas tyrimas leido geriau patyrinėti TAU klausytojus, vadovus ir dėstytojus. Kai kurie šio tyrimo rezultatai jau skelbti žurnalo „Suaugusiųjų švietimas“ Nr. 9, straipsnyje „Trečiojo amžiaus universitetas – matomas ar pasislėpęs?“. Tyrimo rezultatai parodė, kad svarbiausiais asmenimis TAU yra jų vadovai ir klausytojai. Vadovai paprastai būna TAU steigimo iniciatoriai, jie kartu su klausytojais (ypač jei TAU mokosi mažiau – iki poros šimtų klausytojų) ir apsisprendžia dėl savo universiteto veiklos kryptių.

Atliekant tyrimą, bandyta analizuoti, kas paprastai lanko šiuos universitetus. Paaiškėjo, kad tipinis TAU klausytojas yra moteris, pensininkė, kurios amžius 60–75 metų. Paprastai ji įgijusi bent profesinį ar aukštesnįjį, bet labai dažnai ir aukštąjį išsilavinimą, yra ištekėjusi arba našlė. Galima manyti, kad didžiuosiuose miestuose TAU klausytojų gretose daugiau yra aukštąjį išsilavinimą įgijusių asmenų, pensininkų ir nevedusių senjorų, o mažesniųjų miestų TAU – truputį jaunesnio amžiaus ir įgijusių tik profesinį ar aukštesnįjį išsilavinimą klausytojų bei turinčių darbą ar savo verslą ir vedusių asmenų. Labiau akademinės krypties TAU mokosi daugiau aukštąjį išsilavinimą įgijusių asmenų bei nevedusių asmenų ir našlių. Pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis, maždaug trečdalis 60 metų ir vyresnių šalies gyventojų sudaro vyrai ir maždaug du trečdalius – moterys. Galima teigti, kad besimokančiųjų TAU atveju vyrai sudaro tik maždaug dešimtadalį, o moterys – maždaug devynis dešimtadalius klausytojų. Tiesa, kiti suaugusiųjų (bet jaunesnio, darbingo amžiaus asmenų) švietimo tyrimai irgi rodo, kad moterys daug aktyviau nei vyrai siekia įvairiais būdais mokytis.

Pastaraisiais metais atliktų lyginamųjų tarptautinių tyrimų rezultatų analizė rodo, kad Lietuvos suaugusieji, pasirinkę neformalųjį švietimą, išsiskiria iš kitų šalių besimokančiųjų daug didesniu siekiu patirti tokio mokymosi malonumą – įdomiai praleisti laiką ar susipažinti su naujais žmonėmis. Taip pat, kaip ir darbingo amžiaus asmenų neformaliojo švietimo atveju, mokytis TAU dažniausiai pradedama dėl universalių priežasčių: noro tobulintis, plėsti akiratį bei sie-

kiu maloniai pabendrauti su naujais žmonėmis. Siekis įgyti konkrečių trūkstamų žinių yra mažiausias akstinas pradėti mokslus TAU. Žinių trūkumas statistiškai reikšmingai dažniau į TAU atveda asmenis, įgijusius tik vidurinį ar profesinį bei aukštesnįjį išsilavinimą, bei trumpiau TAU lankančius asmenis.

Pirmuoju informacijos apie TAU šaltiniu dažniausiai tampa draugų, pažįstamų ir kaimynų nuomonė bei pranešimai laikraščiuose. Patikimiausi informacijos apie TAU šaltiniai yra draugai, pažįstami ir kaimynai; laikraščiai ir internetas. Klausytojams patogiausi informacijos apie TAU šaltiniai yra TAU darbuotojai (vadovybė ir dėstytojai), laikraščiai, internetas bei draugai, kaimynai ir pažįstami. Labiausiai paskatinusiais eiti mokytis į TAU nurodomi draugai. Apibendrinant galima teigti, kad kaip tik draugų, pažįstamų ir kaimynų nuomonė bei informacija laikraščiuose bei internete labiausiai svarbi agituojuojant mokytis TAU.

Vertinant TAU besimokančių klausytojų nurodytą iš universiteto lankymo gaunamą naudą, galima daryti pagrįstą išvadą, kad TAU lengviausia įgyti naujų ir naudingų žinių bei maloniai pabendrauti su naujais žmonėmis. Iš ekspertų apklausų sužinota, kad TAU dėstytojai neoficialiai dalijami į dvi dalis: mažesnė dalis TAU dėstytojų yra ilgesnių programų (pavyzdžiui, užsienio kalbos ar informacinių technologijų mokymo) įgyvendintojai, kita, didesnė, dalis veikia yra ne dėstytojai, o lektoriai. Lektoriai dažniausiai skaito tik vieną ar dvi paskaitas. Taip atsitinka dėl to, kad TAU vadovams sunku prikalbinti ilgesnį laiką nemokamai

dirbti su TAU klausytojais, o dėl kelių nemokamų paskaitų susitarti lengviau.

Tipiškas Lietuvos TAU dėstytojas – moteris, įgijusi aukštąjį išsilavinimą, turinti nuolatinį darbą, turinti darbo formaliojo švietimo įstaigoje patirties. Pagal amžių Lietuvos TAU dėstytojai dalijasi į tris aiškias grupes: 45 metų ir jaunesnius, 46–60 metų bei vyresnius nei 60 metų asmenis. TAU vadovai dažnai irgi užsiima dėstytojo veikla.

Tipiškas Lietuvos TAU vadovas yra moteris, įgijusi aukštąjį išsilavinimą, pensininkė, turinti darbo formaliojo švietimo įstaigoje patirties, bet neturinti patirties dirbti formaliojo švietimo įstaigos vadove. Pagal amžių buvo sunku išskirti tipiško TAU vadovo apibūdinimą. Dar viena svarbi TAU vadovus apibūdinanti aplinkybė – jie

paprastai būna savojo TAU steigėjai ir pagrindiniai TAU veiklos entuziastai.

Tyrimas parodė, kad dėstytojai paprastai pradėjo dirbti TAU dėl to, kad jautė poreikį pasidalyti turimomis žiniomis. Didelę dalį TAU dėstytojų (ypač jaunesnio amžiaus) paprašė (geriau reikėtų sakyti – priprašė) dirbti TAU vadovai. TAU dėstytojai, taip pat kaip ir TAU vadovai, paprastai už savo veiklą negauna jokio atlyginimo. Dėstytojams dažniausiai tik kompensuojamos kelionės (atvykimo į miestą, kur veikia TAU) išlaidos. Remiantis tyrimo rezultatais, galima daryti išvadą, kad TAU dėstytojai ir vadovai paprastai jaučia pasitenkinimą savo veikla, o klausytojai, pradėję lankyti TAU, paprastai be rimtų priežasčių šio mokymosi būdo neatsisako.

Parengė sociologas dr. Albinas Kalvaitis

Didžiausio neformaliojo švietimo projekto derlius – profesionali mokomoji medžiaga

Lietuvoje įgyvendinamas iki šiol didžiausias neformaliojo suaugusiųjų švietimo projektas skaičiuoja 83 sukurtus produktus. Dauguma jų skirta žmonėms, kurie nori patobulinti turimas bendrąsias kompetencijas arba įgyti naujų.

Įgyvendinat projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“, sudarytos galimybės žmonėms mokytis neformaliai.

Pirmiausia paminėtina mokomųjų modulių serija. Ją sudaro mokomieji leidiniai, išleisti ne tik knygų, bet ir kompaktinių diskų formatu. Leidinius ir skaitmenines jų versijas gyventojai ir suaugusiųjų švietėjai gali rasti bibliotekose ir suaugusiųjų mokymo centruose.

Iš viso sukurta 19 mokomųjų modulių. Jų tikslas – tobulinti pilietiškumo, finansinio išprusimo, sveikos gyvensenos, saugaus eismo žinias, supažindinti su švietimo žiniasklaidos formų galimybėmis, psichologinės pagalbos ir problemų sprendimo būdais, saugios aplinkos kūrimo ir bendradarbiavimo su įvairiomis religinėmis konfesijomis metodais.

Tai pat moduliai skirti paruošti mokomąją medžiagą įvairioms asmenų grupėms, pavyzdžiui, trečiojo amžiaus universiteto (TAU) lankytojams, žmonėms su negalia, nuteistiesiems, dalyvaujantiems neformaliajame profesiniame mokyme, rengiantiems andragogus ar tiesiog gerinant kompetencijas ir mokantis mokytis.

Moduliais siekiama skatinti gyventojus mokytis kalbų, todėl yra sukurti prancūzų ir vokiečių kalbų moduliai, leidi-

nys, nagrinėjantis laisvalaikio ir saviraiškos formas.

Be to, šiomis temomis daugumoje savivaldybių yra vykę mokymai, kuriuose galėjo dalyvauti norintieji praplėsti savo akiratį.

Knygos ir studijos

Įgyvendinant projektą, išleistos knygos ir parengtos studijos. Pirmiausia jos skirtos suaugusiųjų švietėjams – andragogams skirta „Andragogikos metodikos ir metodologijos studija“.

Suaugusiųjų švietimo specialistams ir vadybininkams išleistos knygos „Pilietinis švietimas: pagalbinkas rinkėjui“, „Bendruomenės ir suaugusiųjų švietimas“, „Suaugusiųjų švietimo rinkodara“.

Planuojama išleisti TAU geriausių darbų rinktinę, leidinį apie TAU patirtį užsienio šalyse, taip pat knygas suaugusiųjų švietimo ir mokymosi visą gyvenimą temų aktualijomis bei praktinę mokslinę knygą suaugusiųjų švietimo ir mokymosi visą gyvenimą temomis.

Įgyvendinat projektą, atlikti keturi tyrimai: „Andragogų profesinės veiklos situacijos analizė“, „Taikomasis suaugusiųjų švietimo tyrimas“, „Neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemos

kokybės užtikrinimo mechanizmų situacijos analizė“ ir „Trečiojo amžiaus universitetų sistemos veiklos analizė“.

Išleistos garsinės patarimų knygos pilietinio dalyvavimo, sveikos gyvensenos, finansinio švietimo ir saugaus eismo klausimais. Dar šešios garsinės knygos parengtos kitomis temomis, didinančiomis teisinį raštingumą, nagrinėjančios problemų sprendimą, tėvų švietimą, aplinkos saugumą, psichologinės pagalbos ir verslumo ugdymo galimybes.

Filmai ir radijo laidos

Vykdamas projektą, sukurtas ne vienas mokomasis filmas. Jie jau buvo parodyti besimokančiųjų bendruomenei. Buvo sukurti šie mokomieji filmai: „Mokytis niekada nevėlu“, „Suaugusiųjų mokymosi mokyti ypatumai“, „Neformaliojo suaugusiųjų švietimo formų įvairovė“ ir „TAU veikla Lietuvoje“. Kiekvieną šių filmų gyventojai gali pasižiūrėti mokymosi centruose ar jų bibliotekose.

Paruošti ir penki mokomieji filmukai finansinio, saugaus eismo, sveikos gyvensenos, neformaliojo profesinio mokymo ir teisinio raštingumo temomis.

Sukurti edukacinių radijo laidų ciklai, kurių temos skirtos įgyti naujų kompetencijų ar praplėsti akiratį. Andragogiškos radijo laidos skirtos ir besimokančiųjų, ir andragogų žinioms plėsti. Laidų įrašų galima pasiklausyti tinklalapyje www.suaugusiujusvietimas.lt.

Socialinė reklama ir aktuali informacija internete

Įgyvendinat projektą, sukurti ir transliuoti socialinės reklamos vaizdo klipai. Jie skirti padidinti besimokančiųjų susidomėjimą mokymusi visą gyvenimą, jais siekiama skatinti žmones tobulintis ir tobulėti.

Siekiant informuoti apie neformaliojo ir tęstinio mokymosi aktualijas, leidžiamas žurnalas besimokantiejiems ir jų mokytojams „Suaugusiųjų švietimas“. Naujausią informaciją galima rasti tinklalapyje www.suaugusiujusvietimas.lt.

Andragogai pamatė, kaip suaugusiuosius moko

Europos Sąjungos senbuvė Italija

Vizito tikslas – susipažinti su Italijos suaugusiųjų mokymo sistema

Andragogai, įvairių lygių švietimo vadybininkai ir švietimo organizacijų atstovai aplankė Italijoje veikiančias suaugusiųjų švietimo institucijas. Vizito metu buvo siekiama susipažinti ir išnagrinėti Italijos suaugusiųjų mokymo sistemos ypatumus, kuriuos galima taikyti Lietuvos suaugusiųjų švietimo sistemoje.

Stažuotės metu Lietuvos suaugusiųjų švietimo atstovai galėjo susipažinti su formaliojo ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo organizavimo sistema Italijoje, įsigilinti į Italijos švietimo organizacijų, kurios yra sukaupusios įvairiapusę patirtį plėtojant bendrąsias suaugusiųjų kompetencijas, veiklą.

Finansavimas skiriasi

Pirmiausia aplankyta organizacija „Prometeo“, kurios atstovas dr. Carlo Smaldone Villanis pristatė Italijos suaugusiųjų švietimo sistemą ir jos ypatumus Pietų Italijoje.

„Suaugusiųjų švietimas Italijoje – tai formaliojo ir neformaliojo suaugusiųjų mokymosi galimybės, kurių tikslas įgyti su darbu ir socialiniu gyvenimu susijusių įgūdžių ir padėti įsitraukti į formalųjį profesinį švietimą bei mokymą. Yra dvi skirtingos suaugusiųjų švietimo sritys: suaugusiųjų mokymas, už kurį atsakinga Švietimo ministerija, ir profesinis mokymas, kuriai vadovauja regionų ir provincijų valdžios institucijos“, – įgytomis žiniomis dalijosi Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro

Suaugusiųjų švietimo skyriaus vedėjas Saulius Samulevičius.

Nuolatinuose teritoriniuose centruose vykdomas formalusis suaugusiųjų švietimas. Jis organizuojamas per nuolatinus teritorinius centrus. Šiuo metu jie perkuriami į provincijų suaugusiųjų švietimo centrus, kur žmonės gali įgyti pagrindinio ir I lygio vidurinio išsilavinimo diplomus. Toks išsilavinimo minimumas Italijoje yra privalomas. Atrodytų, keista, bet tokioje Europos Sąjungos senbuvėje kaip Italija egzistuoja ir suaugusiųjų neraštingumo problema.

Už neformalųjį suaugusiųjų ugdymą Italijoje atsakingos pelno nesiekiančios organizacijos, pavyzdžiui, asociacijos, sąjungos. Suaugusiųjų švietimo kryptys yra dvi – suaugusiųjų rengimas darbo rinkai ir asmeninių mokymosi rezultatų siekimas.

Pagrindinė neformaliojo švietimo tikslinė grupė yra moterys, bedarbiai ir imigrantai, kurie ieško naujų galimybių dirbti ir toliau lavintis. Neformaliojo mokymo temos labai įvairios ir plataus profilio: įgalinimas, kultūros kursai, menas ir literatūra, vaizduojamieji menai ir panašiai.

„Vizito į organizaciją „Prometeo“ metu diskutuota apie suaugusiųjų finansavimo Italijoje ir Lietuvoje aspektus. Pastebėta, kad abiejose šalyse dauguma suaugusiųjų švietimui skirtų lėšų yra iš Europos Sąjungos fondų, – pastebi S. Samulevičius. – Be to, Italijoje besimokančių suaugusiųjų yra daugiau nei Lietuvoje.“

Per susitikimą aptartos priežastys, kurios lemia negausias besimokančiųjų gretas, analizuotos galimybės, kaip suaugusiuosius paskatinti mokytis neformaliai. Buvo ap-

tartos išorinės priežastys, pavyzdžiui, mokymų organizavimo, lėšų trūkumas, taip pat psichologiniai ir socialiniai veiksniai, t. y. motyvacijos stoka, ribota mokymosi kultūra, sąmoningumo trūkumas ir žema savigarba.

Vizito metu aplankytos įvairios formaliojo ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigos, veikiančios Kalabrijos regione.

Mokymo centrai turi atitikti ISO standartus

Lietuvos švietimo sistemos specialistai Italijoje aplankė asociaciją „For.I.Tek“. Tai Pietų Italijos asociacija, jungianti profesines suaugusiųjų mokymo paslaugas teikiančias organizacijas.

Svečius iš Lietuvos nustebino tai, kad privatūs mokymo centrai privalo atitikti ISO standartus.

Pastebėta, kad Pietų Italijoje privatiems mokymo centrams tenka kovoti su ekonominėmis problemomis dėl didelio nedarbo lygio ir suaugusiųjų nuostatų: dėl sudėtingos ekonominės padėties jie kritiškai vertina galimybes surasti darbą įgijus naujų įgūdžių. Didelė problema Pietų Italijoje, kaip ir Lietuvoje, yra jaunų žmonių nedarbas. Padėtis Šiaurės Italijoje yra šiek tiek geresnė, nes ten labiau išplėtotą pramonę, mažesnis nedarbas, žmonės yra motyvuoti mokytis.

Mokymo paslaugas teikiantys centrai daugiausiai norinčių mokytis suaugusiųjų dėmesio sulaukia tuomet, kai siūlo mokytis naujų technologijų ar kalbų. Mat baigus mokymosi kursą, jie suteikia tai įrodantį pažymėjimą, o mokslas yra nemokamas ar suteikiama paskola mokslams baigti.

Įmonės savo darbuotojams organizuoja mokymus, kurie yra tiesiogiai susiję su žmonių darbu ir kuriuose galima įgyti konkrečiam darbui reikalingų žinių bei įgūdžių. Tokiu atveju įmonės nevengia savarankiškai finansuoti darbuotojų mokymų.

Italams suteikiamos mokymosi atostogos

Įdomu tai, kad Italijoje daug dėmesio skiriama darbuotojų profesiniam tobulėjimui ir kompetencijų įgijimui.

Teisiškai įtvirtinta, kad viešojo ar privataus sektoriaus darbuotojas, kuris dirbo ne trumpiau kaip penkerius metus vienoje darbovietėje, gali prašyti sustabdyti darbo sutartį mokymosi atostogoms. Per visą darbo karjerą tas laikotarpis negali būti ilgesnis kaip 11 mėnesių.

Mokymosi atostogos apibrėžiamos kaip mokymasis, kurio metu asmuo gali užbaigti privalomą išsilavinimą, įgyti papildomo išsilavinimo ar mokslinį laipsnį. Taip pat darbuotojas gali dalyvauti kitose mokymosi programose nei tos, kurias suteikia arba finansuoja darbdavys. Mokymosi atostogų laikotarpiu darbuotojas išlaiko savo darbo vietą, bet negauna atlyginimo.

Norėdami mokytis, suaugusieji Italijoje gali rinktis įvairius individualizuotus kursus, kurie yra sertifikuoti ir pripažinti kaip suteikiantys mokymosi kreditų nacionaliniu ir Europos lygiu. Mokymo tipą gali pasirinkti pats darbuotojas arba paprašyti įmonės pasiūlyti, atsižvelgiant į jų poreikius ar teritorinius mokymo planus, dėl kurių susitarta su socialiniais partneriais.

Norint sustiprinti Italijos profesinio mokymo sektorių, atliekamos išsamios mokymosi poreikių analizės konkrečiame regione, taikomas paklausa paremtas mokymosi modelis (mokymosi čekiai), pinigai naudojami finansuoti asmens mokymąsi, o ne mokymosi renginį, integruoti mokymosi kursai, kuriuose yra ne tik švietimo veiklos, mokymosi skatinimas yra ir mokestinių lengvatų forma, mokymosi centrų darbo kokybės įsivertinimas ir vertinimas.

Lietuviai stebėjo mokymus

Svečiams iš Lietuvos pristatyta, kokiuose mokymuose Italijoje gali dalyvauti suaugusieji.

Aplankę asociaciją „Nuove Idee“, kuri įkurta 2011 metais, stažuotės dalyviai stebėjo slaugytojams skirtus mokymus ir bendravo su mokymų dalyviais. Mokymų dalyviai pasakojo, kodėl jie dalyvauja šituose mokymuose, kaip apie juos sužinojo ir kokios naudos tikisi ateityje.

Kitame mokymo centre „Centro Interprofessionale per la formazione Addestramento Professionale“, kuris yra vienas labiausiai patyrusių, pažangiausių ir vertinamų Kalabrijoje,

susipažinta su galimybėmis suaugusiems įgyti grožio specialistų profesijas.

Šio tipo mokymai suaugusiems siūlomi, nes šiuo metu darbo rinkoje grožio specialistų paslaugos yra patrauklios.

Vizito dalyviai pastebėjo, kad mokymo centras turi modernią mokymo bazę, kuri pritaikyta darbiniam įgūdžiams formuoti. Bazė nuolat atnaujinama, kad besimokantieji mokytųsi naudodami naujausias priemones ir įrangą. Šį mokymo centrą baigusiems asmenims suteikiamas konkurencinis pranašumas darbo rinkoje. Mokymo centras gali pasigirti ir gerais studentų įdarbinimo rezultatais: joje sėkmingai bendradarbiaujama su verslo įmonėmis, kuriamos bendros praktikos programos. Jau-

niems suaugusiems dalis mokslo finansuojama regiono lėšomis, be to, kartu su specialybe jie gali įgyti ir vidurinę išsilavinimą.

„Šis vizitas – tai naudinga pažintis su Italijos švietimo sistema, Pietų Italijoje veikiančių švietimo organizacijų įvairove tobulinant vadybines, andragogines ir bendrąsias kompetencijas. Vizito dalyviai turėjo galimybę sustiprinti savo kompetencijas, susijusias su suaugusiųjų švietimo programų planavimu, kūrimu, adaptavimu. Veikla tiesiogiai prisidėjo prie neformaliojo suaugusiųjų švietimo paslaugų kokybės gerinimo“, – apibendrina projekto „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas (II etapas)“ vadovė Jūratė Tamošaitytė.

VIZITO AKIMIRKOS IŠ MOKYMO CENTRO „CENTRO INTERPROFESSIONALE PER LA FORMAZIONE ADDESTRAMENTO PROFESSIONALE“

Gyventojus skatinti nuolat tobulėti

Lietuva mokosi iš Europos

Lietuvoje ne pirmus metus siekiama, kad gyventojai mokytųsi visą gyvenimą. Sistemingai dirbama, kad piliečiai nuolat siektų tobulėti tiek gilindami turimus įgūdžius, tiek įgydami naujų. Lietuvoje įgyvendinamas projektas „Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės 2012–2014 metais įgyvendinimas“ padeda siekti šio tikslo.

Skatinant suaugusiųjų švietimą, Lietuvoje aktyviai veikiama ne pirmus metus. Tai turėjo įtakos teigiamiems pokyčiams – sukurtos reikalingos metodinės priemonės mokymąsi visą gyvenimą padarė prieinamesnį.

Per pastarąjį dešimtmetį įgyvendintos dvi Mokymosi visą gyvenimą (MVG) strategijos (2004, 2008–2012). Tūkstančiams asmenų suteikta galimybė dalyvauti gausybėje mokymosi veiklų skirtinguose švietimo sistemos lygiuose. Verta pasidžiaugti, kad įgyvendinamas didžiausias iki šiol Lietuvoje vykdytas neformaliojo švietimo projektas „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“.

Deja, visų užsibrėžtų tikslų suaugusiųjų švietimo srityje pasiekti nepavyko, o ir besimokančiųjų nedaugėja taip sparčiai, kaip tikėtasi, palyginti Lietuvą su kitomis Europos Sąjungos (ES) šalimis. Tai stabdo žinių ekonomikos vystymą ir gyvenimo kokybės gerėjimą valstybėje.

Lietuvoje įgyvendinant Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkę susiduriama su įvairiais iššūkiais, pavyzdžiui, sudėtinga pripažinti neformaliuoju būdu įgytas kompetencijas, stinga lankstesnių finansavimo modelių, neišplėtotos bendradarbiavimo galimybės tarp įvairių lygių švietimo institucijų ir darbuotojų, lėtai

vyksta atskirtų grupių įtraukimas į suaugusiųjų švietimo sistemą.

Padėtį iš esmės padeda keisti vykdomas projektas „Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės 2012–2014 metais įgyvendinimas“, kuriuo siekiama mokymosi visą gyvenimą tikslų.

Projektui keliami keli uždaviniai. Pirma, analizuojamas nacionalinės MVG strategijos efektyvumas ir įtaka įgyvendintoms veikloms. Taip pat plėtojamas nacionalinių MVG gairių planas iki 2020 metų, atsižvelgiant į Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkę ir nacionalines strategijas, tokias kaip Lietuva 2030-aisiais. Nagrinėjami suaugusiųjų švietimo sritį reglamentuojantys teisės aktai ir, jei reikia, siūlomi jų patobulinimai.

Antrasis svarbus projekto uždavinys – skatinti bendradarbiavimą suaugusiųjų švietimo srityje. Siekiama kartu su socialiniais partneriais suorganizuoti seminarų bei konferencijų seriją įvairių suaugusiųjų švietimo problemų temomis ir tokiu būdu skatinti sinergiją ir dialogą tarp institucijų.

Gyventojus siekiama sudominti ir paskatinti mokytis: MVG galimybės ir suaugusiųjų švietimas yra populia-

rinamas organizuojant informacinę kampaniją mažiau motyvuotiems suaugusiesiems.

Projekto dalyviai įgauna naujos patirties ir ugdo turimas svarbias kompetencijas.

Be to, projekto metu dalyvaujama tarptautinėse veiklose ir analizuojamos įvairios Europos Sąjungos šalių narių patirtys suaugusiųjų švietimo ir MVG srityje.

Svarbu ir tai, kad projekto veikla skatina tarptautinį bendradarbiavimą suaugusiųjų švietimo srityje, didina naujų mokymosi galimybių suaugusiesiems prieinamumą ir jų motyvaciją mokytis.

Projektas yra vertingas dėl skatinamų MVG iniciatyvų, kuriose dalyvauja įvairių sričių atstovai. Pavyzdžiui, švietimo strategijos formuotojai, administratoriai, socialinių partnerių atstovai.

Projektas yra finansuojamas Europos Komisijos ir Lietuvos Respublikos biudžeto lėšomis.

Mokymasis visą gyvenimą 2006–2011 metais (proc., 25–64 metų asmenys, dalyvavę švietimo ir mokymosi programose)

Europos statistikos biuro „Eurostat“ duomenys

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU (28 valstybės)	9,3	9,3	9,3	9,1	8,9	9,0	10,5
Belgija	7,2	6,8	6,8	7,2	7,1	6,6	6,7
Bulgarija	1,3	1,4	1,4	1,2	1,3	1,5	1,7
Čekija	5,7	7,8	6,8	7,5	11,4	10,8	9,7
Danija	29,0	29,9	31,2	32,5	32,3	31,6	31,4
Vokietija	7,8	7,9	7,8	7,7	7,8	7,9	7,8
Estija	7,0	9,7	10,5	10,9	11,9	12,7	12,6
Airija	7,6	7,0	6,3	6,8	6,8	7,1	7,3
Graikija	2,2	3,0	3,3	3,1	2,5	3,0	3,0
Ispanija	10,6	10,6	10,6	11,0	11,0	11,0	11,1
Prancūzija	6,1	6,0	5,7	5,0	5,5	5,7	17,7
Kroatija	2,4	2,2	2,3	2,2	2,3	2,4	2,9
Italija	6,2	6,3	6,0	6,2	5,7	6,6	6,2
Kipras	8,4	8,5	7,8	7,7	7,5	7,4	6,9
Latvija	6,9	6,6	5,4	5,1	5,1	6,9	6,5
Lietuva	5,2	4,8	4,4	3,9	5,7	5,2	5,7
Liuksemburgas	7,0	8,5	13,4	13,4	13,6	13,9	14,4
Vengrija	3,6	3,1	2,7	2,8	2,7	2,8	3,0
Malta	5,9	6,2	6,1	6,0	6,4	6,9	7,5
Nyderlandai	16,6	17,0	17,0	16,6	16,7	16,5	17,4
Austrija	12,8	13,2	13,8	13,7	13,4	14,1	13,9
Lenkija	5,1	4,7	4,7	5,2	4,4	4,5	4,3
Portugalija	4,4	5,3	6,4	5,7	11,5	10,5	9,7
Rumunija	1,3	1,5	1,5	1,3	1,6	1,4	2,0
Slovėnija	14,8	13,9	14,6	16,2	15,9	13,8	12,4
Slovakija	3,9	3,3	2,8	2,8	3,9	3,1	2,9
Suomija	23,4	23,1	22,1	23,0	23,8	24,5	24,9
Švedija	18,6	22,2	22,2	24,4	24,9	26,7	28,1
Jungtinė Karalystė	20,0	19,9	20,1	19,4	15,8	15,8	16,1

Neformalusis mokymasis organizuojamas įvairiuose Lietuvos miestuose:

Dainavimo mokymasis Kretingoje

Anglų kalbos mokymai Biržuose

Meninis ugdymas Zarasuose

Dainavimo mokymasis Marijampolėje

Meninės raiškos mokymai Elektrėnuose

Gyventojų mokymosi poreikiai – konferencijos dėmesio centre

2014 metų kovo 20–21 dienomis Vilniuje vyko konferencija „Suaugusiųjų švietimo poreikiai ir plėtros galimybės“. Joje pristatyta suaugusiųjų švietimo padėtis Lietuvoje ir Europoje, suaugusiųjų švietimo finansavimo galimybės, aptarti suaugusiųjų mokymosi poreikiai ir švietimo organizavimo formų įvairovė, inovatyvios suaugusiųjų švietimo programos ir metodai. Konferencijoje dalyvavo Lietuvos ir užsienio šalių ekspertai.

Žinomi Lietuvos suaugusiųjų švietėjai ir švietimo specialistai aptarė, ko ir kaip turi mokytis suaugusieji, kokia egzistuoja mokymosi požiūrių įvairovė.

Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos prezidentė dr. Vilija Lukošūnienė kalbėjo apie tai, kad retai žmonės

sau užduoda klausimus, padedančius išmokti mokytis. „Ar jus mokė, kaip veikia jūsų atmintis? Kaip dirba jūsų akys, kai mokotės? Ar buvote mokomi susikaupti ir kaip, esant reikalui, išlaikyti dėmesį, arba apie mokymosi motyvaciją, mąstymą, kūrybingumą?“ – vardijo švietimo specialistė.

Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos prezidentė dr. V. Lukošūnienė

Švietimo ir mokslo ministerijos Akademinio mobilumo ir tęstinio mokymo skyriaus vedėjo pavaduotojas R. Totoraitis

V. Lukošūnienė priminė, kad tokius klausimus kėlė ir pasaulyje žinomas Jungtinės Karalystės mokymosi konsultantas Anthonis Peteris Buzanas. „Mes mokomės kiekvienoje gyvenimiškoje situacijoje, jeigu turime gebėjimų panaudoti žinias“, – apie neformalųjį mokymąsi, kaip pažinimą, kalbėjo mokslininkė.

Švietimo ir mokslo ministerijos Akademinio mobilumo ir tęstinio mokymo skyriaus vedėjo pavaduotojas Ričardas Totoraitis per konferenciją kalbėjo apie būtinybę neformalųjį mokymąsi tinkamai reglamentuoti.

Pasak jo, rengiamas Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas Lietuvoje užtikrintų daugiau mokymosi galimybių įvairaus amžiaus žmonėms. Šiuo metu Lietuva pagal gyventojų dalyvavimą mokymosi procese atsilieka nuo Europos Sąjungos vidurkio.

Be to, įstatymas būtinas užtikrinti daugiau aiškumo neformalaus ir tęstinio mokymosi srityje: kas yra mokymasis visą gyvenimą, kaip jame gali dalyvauti dirbantieji bei vyresnio amžiaus žmonės.

„Tiek formalusis, tiek neformalusis švietimas yra mokymosi visą gyvenimą dalis, tačiau viena šių sričių stokoja teisinio

reglamentavimo, įvertinimo bei pripažinimo, kuris yra būtinas užtikrinant aktyvesnį dalyvavimą mokymąsi visą gyvenimą procese“, – kalbėjo R. Totoraitis.

Renginyje taip pat pasisakė Švietimo ir mokslo ministerijos Bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo departamento direktorius dr. Saulius Zybartas, tarptautinio tyrimo PIAAC koordinavimas Mindaugas Stundža ir Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro Kvalifikacijų formavimo skyriaus vedėjas Saulius Baliukynas.

Konferencijoje pranešimą skaitė Viešosios politikos ir vadybos instituto programų direktorius Rimantas Dumčius. Jis kalbėjo apie būtinybę sudaryti sąlygas mokytis visą gyvenimą.

Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro Kvalifikacijų formavimo skyriaus vedėjas S. Baliukynas

Konferencijos dalyviai

Švietimo ir mokslo ministerijos Akademinio mobilumo ir tęstinio mokymo skyriaus vedėjo pavaduotojas Ričardas Totoraitis pristatė „Suaugusiųjų švietimo veiksmų plano projektą 2014–2016 metams“.

Renginyje dalyvavo svečių iš Estijos, Italijos. Po pranešimų organizuotas darbas grupėse, kuriose aptartas trečiojo amžiaus asmenų mokymasis, suaugusiųjų švietimo atitiktis visuomenės ir darbo rinkos poreikiams, formaliojo suaugusiųjų švietimo aktualijos.

Antrąją konferencijos dieną pristatytas suaugusiųjų mokymas darbdavių požiūriu, suaugusiųjų švietimo patirtys Europoje ir Azijoje, pilietinio suaugusiųjų švietimo galimybės, „Erasmus“ + suaugusiųjų švietimo strateginės partnerystės ir suaugusiųjų švietimo prioritetai Europos ekonominės erdvės finansinių mechanizmų programoje.

Taip pat apžvelgti suaugusiųjų švietimo projektai: „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas (II etapas)“ ir „Suaugusiųjų švietimo programų ir objektų saugykla – elektroninių mokymosi paslaugų priemonė“.

Konferencijos pabaigoje įvyko filmo apie suaugusiųjų mokymosi galimybes pristatymas ir diskusija.

Viešosios politikos ir vadybos instituto programų direktorius R. Dumčius

Konferencija organizuota įgyvendinant Europos socialinio fondo lėšomis remiamą projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas (II etapas)“.

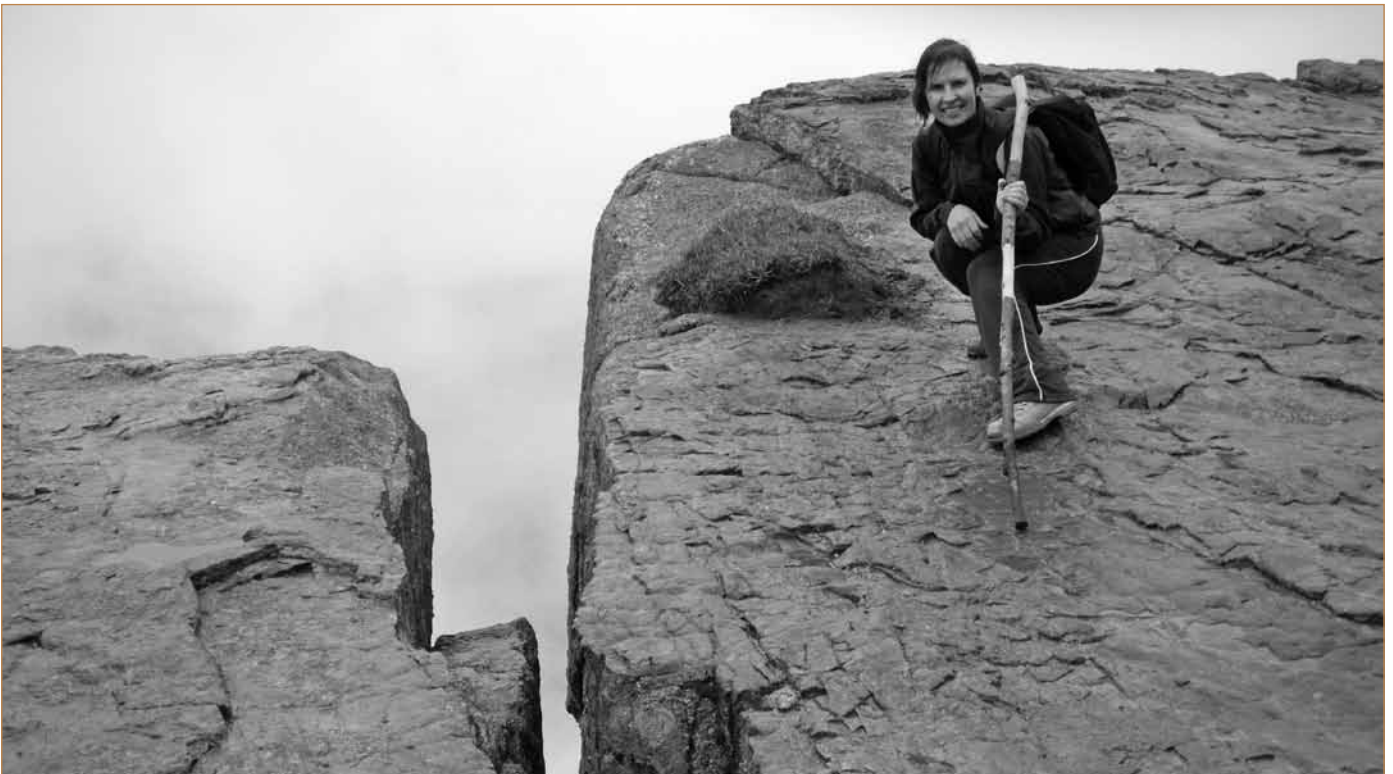
Ž. Navikienė: atradimai mokantis keitė mano gyvenimą

Suaugusiųjų švietimo ekspertė, socialinių mokslų daktarė Živilė Navikienė sako, kad mokymasis visą gyvenimą atveria anksčiau nematytus ir nepažintus horizontus. Pasak jos, andragoginė veikla sudarė sąlygas padaryti ne vieną atradimą, pakeitusį jos gyvenimą, leidusį j save ir aplinkinius pažvelgti iš šalies, o kasdienybę vertinti kūrybiškai ir vis naujame kontekste.

– Kas lėmė jūsų apsisprendimą dirbti suaugusiųjų švietimo srityje?

– Apsisprendimas dirbti suaugusiųjų švietimo srityje atsirado natūraliai, dirbant ir mokantis pačiai. Mano gyvenimo ir mokymosi kelią lėmė sutikti nuostabūs žmonės,

iš kurių mokiausi ir mokausi. Andragogikos studijų puoselėtoja, mokslų daktarė Giedra Marija Linkaitytė mane įkvėpė dirbti suaugusiųjų švietimo srityje dar studijų metais. Esu jai dėkinga už daugelį nuostabių mokymosi patirčių ir geranoriškų konsultacijų. Tikrasis susipažinimas su suaugusiųjų švietimu ir andragogika prasidėjo

Dr. Ž. Navikienė mėgsta pažinti naujus kraštus

būtent jos dėka. Taip pat nuoširdūs prisiminimai apie šviesios atminties profesorių Rimantą Laužacką. Jam esu dėkinga už pažintį su profesinio rengimo sistema.

Paauglystėje norėjau tapti psichologe, tačiau padirbėjusi savanoriškoje psichologinės pagalbos telefonu „Jaunimo linijoje“ supratau, kad psichologės darbas ne man. Nusprendžiau studijuoti filosofiją, kad galėčiau geriau pažinti žmogų, jo prigimtį, gyvenimą. Su suaugusiais žmonėmis pradėjau dirbti daugiau nei prieš dešimtmetį, kai dirbau Darbo biržoje. Vesdama ir organizuodama mokymus bedarbiams pastebėjau suaugusiųjų noro ir galimybių įsidarbinant skirtumus. Nusprendžiau gilintis į suaugusiųjų įsidarbinimo problemas, ieškoti atsakymų studijuojant profesinį rengimą. Pastebėjau, kad suaugusiųjų įsidarbinimas, laimingas ir sėkmingas gyvenimas nebūtinai priklauso nuo pasirinktos profesijos. Daugeliu atvejų tai susiję su gebėjimu mokytis. Baigusi formaliąsias studijas, nusprendžiau pati ieškoti neformaliojo mokymosi galimybių. Rašydama disertaciją apie modulinį mokymą svarščiau, kaip padaryti mokymąsi patrauklų ir prieinamą, vėliau kėliau klausimus, kaip man pačiai mokytis, todėl suaugusiųjų švietimo aktualijos man tapo reikšmingos.

– Ką pastebėjote dirbdama šioje srityje? Kokią įtaką jums daro darbas?

– Tenka dirbti su įvairaus amžiaus suaugusiais: tiek vyresnio amžiaus žmonėmis, tiek jaunimu, Suaugusiųjų amžius ir patirtis skiriasi, tačiau noras pažinti ir suprasti išlieka toks pat. Džiaugiuosi turėdama galimybę kurti mokymosi situacijas ir aplinką, kurios skatina ne tik mane pačią tobulėti ir mokytis iš šalia esančių žmonių, bet ir lavintis šalia esantiems. Darbas su suaugusiais įdomus tuo, kad tuo pat metu vyksta abipusis mokymasis. Pastebėjau, kad nuoširdus bendravimas, konsultavimas, palaikymas ir paskatinimas padeda apsispręsti, ypač jauniems suaugusiesiems, o tai man padeda jaustis reikalingai. Kelerius pastaruosius metus intensyviai dirbdama su suaugusiais pati daug mokiausi iš jų, su jais, savarankiškai, todėl nusprendžiau pasidalyti tuo, ko išmokau su kitais. Norėdama dalytis turima patirtimi, daugiau nei prieš metus inicijavau ne-

Dr. Ž. Navikienė su prezidentu Valdu Adamkumi

vyriausybės, pelno nesiekiančios organizacijos – neformaliojo mokymosi klubo „MES“ – įkūrimą. Jo tikslas ir buvo skatinti „amžinojo mokymosi variklio“ sukimąsi, siekiant mokytis ir gyventi kuriant darną. Klubo veikla, kaip mano ir kitų savanorių prasmingo laisvalaikio praleidimas, įkvepia nesustoti ir judėti toliau. Klubo idėja jau keletą metų gyveno manyje, tačiau vis pritrūkdavo drąsos ją įgyvendinti. Nusprendus, kad noriu keistis pati ir kad daug ko nežinau, bet noriu sužinoti, atsirado palaikančių idėją žmonių – tuomet ir įkūriau klubą. Jis skatina mane pačią mokytis, tobulinti ne tik savo anglų kalbos įgūdžius, bet ir pažinti kitas šalis, jų mokymąsi, užmegzti tarpkultūrinį bendradarbiavimą. Sėkmingo klubo idėją pagrindžia aktyvus narių mokymasis (tarp-tautiniuose mokymuose per 2013 metus dalyvavo 27 asmenys, nacionaliniuose mokymuose – 12 klubo narių), o tai įkvepia ir drąsina mane, todėl darbas su suaugusiais žmonėmis keičia veiklą ir gyvenimą. Man nekyla minčių, ar šio klubo reikia, kadangi vis daugiau įvairaus amžiaus žmonių nori prisijungti prie jo – prie geranoriško ir atviro bendravimo, prie galimybės tobulinti savo įgūdžius bei pažinti save ir kitus.

– Kaip vertinate mokymosi procesą ir kas jums yra mokymasis?

– Mokymosi procesą vertinu kaip atradimo džiaugsmą. Mokymasis man yra natūrali būseną. Mokausi kasdien: pažinti save ir kitus, bendrauti, dėstyti, bendradarbiauti, kurti, analizuoti, sugebėti vertinti, užjausti, suprasti, reaguoti į situacijas, spręsti problemas ir daugelį kitų dalykų. Tiesa, prisimindama neigiamą vaikystės mokymosi patirtį, galiu pasakyti, kad norą mokytis ir atradimo džiaugsmą galime susigrąžinti, kai galime pasirinkti, ko ir kaip mokytis. Manau, kad visų pirma mokymasis turi teikti ne tik malonumą, džiaugsmą, bet ir naudą. Nauda gali būti suvokiama įvairiai: išplėtoti profesiniai gebėjimai, asmeninių gebėjimų pasikeitimai, nauji įgūdžiai, požiūrio į daugelį gyvenimo dalykų pasikeitimas, kas gali paveikti asmens pasitenkinimą savo veikla, uždarbiu, įvertinimu, galimybę keliauti, pažinti ar panašiai. Naudingas ir smagus mokymasis gali vykti ir vyksta šeimoje, laisvalaikiu, bendruomenės gyvenime ir kasdieniame darbe. Mokymuose ir po jų stengiuosi savyje užfiksuoti tai, ko pasimokiau ir kaip pasikeičiau ar pasikeisiu. Dažniausiai mokymąsi pastebiu arba užfiksuoju tuomet, kai atsiranda įtampa (neigiama patirtis, stresas, konfliktas), kurią įveikusi padarau išvadas ir, tikėtina, kitą kartą panašią situaciją atpažinsiu ir pasielgsiu tinkamai. Mokymasis yra tarsi lipimas laiptais – perlipę mokymosi laiptelį sau ir kitiems galime pasakyti, kad jau gana, daugiau, aukščiau, plačiau nelipsiu, tačiau smalsumas, noras pažinti ir atrasti negali baigtis įgijus trokštamą išsilavinimą.

– Papasakokite, kokių dalykų mokymasis padarė esminę įtaką ir pakeitė jūsų gyvenimą?

– Manau, kad didžiausią poveikį padarė supratimas, kad mokymasis įvyksta tada, kai pasinaudoji kiekviena galimybe įgyti naują patirtį. Per pastaruosius metus neformaliai mokiausi daugelio dalykų: dekupažo, pilateso, sužinojau, kaip sukurti ir koordinuoti nevyriausybinę organizaciją, vykdyti tarptautinius mainus, šokti lindi hopą, išbandžiau, kaip, turint mažą biudžetą, galima keliauti po užsienį, išmokau tarpkultūrinio

Dr. Ž. Navikienė mano, kad mokytis reikia nuolat

bendravimo subtilybių. Visi šie ir kiti atradimai keitė mano gyvenimą.

Keista prisiminus, kad mokyklos, universiteto laikais nemėgau matematikos. Maniau, kad man jos gyvenime neprireiks. Deja, klydau. Šiandien suvokiu, kad nežinome, kokių žinių ir įgūdžių mums gyvenime gali prireikti, todėl įvairių dalykų mokymasis suteikia visapusiško matymo galimybes. Tikiu, kad kiekvienas gyvenime turime tam tikrą misiją, kurią privalome įvykdyti. Filosofijos studijavimas pakeitė požiūrį į gyvenimą, padėjo suvokti, kad mano gyvenimas privalo būti vientisas ir nedalomas į darbą (karjerą) ir šeimą – noriu turėti abu. Manau, kad filosofijos studijos leido suprasti, jog mūsų pačių kasdieniai pasirinkimai lemia mūsų gyvenimą, už kurį patys prisiimame atsakomybę. Jeigu norime, galime būti laimingi, jeigu nenorime, galime rasti daug priežasčių, kodėl galime jaustis nelaimingi.

– Ar įmanomas mokymasis visą gyvenimą?

– Mokymasis visą gyvenimą įmanomas ir būtinas dėl daugelio dalykų. Svarbiausia, kad gyventume visavertį gyvenimą. Gyvenimo dinamiškumas skatina mokytis visą gyvenimą, neformalusis švietimas yra būtinas dėl galimybės tobulinti ne tik profesinius, bet ir neprofesinius įgūdžius. Mokantis didėja profesionalumas, todėl atsiranda pasitikėjimas savimi, atsiveria didesnės galimybės dirbti ir užsidirbti. Neformalusis neprofesinis mokymasis padeda ugdyti(s) gebėjimus, kurie leidžia aktyviai ir prasmingai leisti laisvalaikį, pajauti gyvenimo pilnatvę, mokėti sugyventi su savimi ir kitais. Mokymosi prasmės

suvokimas kyla iš vidinių mokymosi motyvų, kurie skatina priimti atsakomybę už savo gyvenimą ir mokymąsi. Žmogaus laimėjimai gyvenime susiję su gebėjimu nuolat tobulinti asmenines savybes, bendruosius gebėjimus, pavyzdžiui, užsienių kalbų, bendravimo gebėjimus ir kitus, ir, suprantama, tobulinti profesinius įgūdžius. Mokymasis visą gyvenimą suteikia gyvenimui daugiau spalvų ir prieskonių, jis tampa mažiau rutiniškas. Kuo daugiau mokaisi, tuo daugiau matai galimybių keistis ir kurti naujus dalykus. Kartais atrodo, kad sunku mokytis ir tvardyti save. Bet jeigu turi tikslą, nebijai darbo, tuomet tik reikia save padrašinti ir mokytis. Tikriausiai sutiksime su manimi, kad visi norime gražios šeimos, gero atlyginimo, karjeros galimybių ir laimingo gyvenimo, tačiau kiek į tai investuojame? Kiek skiriame laiko tam?

– Kodėl, jūsų nuomone, ne visi suaugusieji imasi papildomai mokytis? Kas juos varžo?

– Pasiteisinimų, kodėl žmonės nesimoko, esu girdėjęsi daugybę. Patys populiariausi – neturiu laiko, o tai dažnai reiškia, nenoriu. Pasiteisinimas, kad neturiu laiko, nega-

lioja. Dažniausiai žmonės tingi, nenori, nes norint visuomet prioritetus susidėlioji tinkamai, ir atsiranda laiko. Nenoras kyla dėl kitų prioritetinių sričių, pavyzdžiui, norite pažiūrėti televizorių, norite pabūti su vaikais, norite pailsėti, pan. Suaugusiųjų nesimokymo priežasčių arba nenoro gali būti įvairių, tarkime, baimė pradėti mokymosi naudos nesupratimas, tingėjimas. Su naujų situacijų baime, jeigu ji yra didelė, reikia kovoti mažais žingsneliais. Naujos situacijos priverčia mus jaustis nesaugiai, sunku išlįsti iš savo komforto zonos, todėl kartais pasirenkame būti ten, kur esame, ir nieko naujo nesimokyti. Mokytis padeda užsispyrimas, kantrybė, lankstumas ir darbštumas. Esame laisvi apsispręsti ir rintis, tačiau patys laisvę ribojame bijodami suklysti, bijodami pradėti, todėl daug svarstome, kalbame, o mažai darome. O kartais galbūt reikėtų sau leisti būti spontaniškiems?

– Ar dirbdama švietimo srityje esate padariusi gyvenimiškų atradimų?

– Gyvenimiški atradimai, lyg akių atmerkimas, susiję su optimizmu, noru išnaudoti visas suteiktas galimybes,

Dr. Ž. Navikienė su šeima

Dr. Ž. Navikienė aktyviai leidžia laisvalaikį

išbandyti naujus kelius – tai yra pozityvus žvilgsnis į ateitį. Dirbdama švietimo srityje pastebiu, kad kiekvieno žmogaus savaiminis mokymasis vyksta kasdien. Vis dėlto, jeigu mokymosi patirtis neapmąstoma, rezultato neapčiuopiame. Tuomet mokymasis tampa tik dar viena veikla. Dirbdama su skirtingo amžiaus žmonėmis pastebėjau, kad ypač svarbus yra sugebėjimas išgirsti ir supras-

ti, taip pat svarbus skirtingų kartų bendradarbiavimas, kuris gali atnešti ir atneša gražių rezultatų. Pastebėjau, kad gyvenimas susideda iš smulkmenų: kiekviena jų, kaip smėlio laikrodžio kruopelytė, turi būti ir yra svarbi mūsų gyvenimo dalis. Mokymasis padeda susieti tas smėlio laikrodžio kruopelytes, o žmogaus gyvenimą daro prasmingesnį ir laimingesnį. O mes visi juk norime būti laimingi.

ANDRAGOGĖS ĮSPŪDŽIAI IŠ STUDIJŲ INDIJOJE

Suaugusiųjų švietimo ekspertė, socialinių mokslų daktarė Živilė Navikienė, sėkmingai praėjusi atranką, dalyvavo Indijos Tarptautinio technologinio ir ekonominio bendradarbiavimo programos mokymuose. Pirmuosius jos įspūdžius skaitykite dienoraštyje.

„Iš pradžių apsidžiaugiau, vėliau pradėjau nerimauti ir net šiek tiek bijojau vykti į egzotiškąją Indiją. Jaudinausi dėl įvairiausių dalykų, net dėl buitinių, pavyzdžiui, kur gyvensiu, ar ten saugu, kaip išversiu mėnesį be artimųjų. Taip pat nerimavau dėl smurto protrūkio prieš moteris, todėl susiradau internete keliautojų ir vietinių žmonių patarimų, padedančių jaustis saugiai, atitinkamai pasirinkau drabužius, kurie neatkreiptų dėmesio, išstudijavau taisykles, kurių privalėsiu laikytis mokymo(si) metu. Ruošiasi ir psichologiškai: nenustebti pamačius europiečio akiai neįprastus dalykus, todėl domėjausi Indijos kultūra, tradicijomis, papročiais. Kartojau sau, kad šioje kelionėje turiu mažiau kalbėti, o daugiau klausytis, kad išgirsčiau ne tik kitus, bet ir save“, – atviravo andragogė.

Ž. Navikienė turi kuo pasidalyti.

„Iš Lietuvos į Indiją keliavau daugiau negu parą, kol atvykau į penktąjį pagal dydį Indijos miestą Haidarabadą. Jame gyvena 8 mln. žmonių. Šis miestas yra Pietinėje Indijos dalyje, toliau nuo pamėgtų turistinių vietų. Įsikūriau viename didžiausių Indijoje Nacionaliniame kaimo plėtros institute, kurio pastatas – nuostabiai sutvarkytame parke. Institutas yra finansuojamas vyriausybės ir orientuojasi į mokymų organizavimą ir tyrimus kaimo vietovėse.

Dr. Ž. Navikienė mokymuose Indijoje

Pasirinktuose mokymuose dalyvauja 23 dalyviai iš 18 pasaulio šalių, pavyzdžiui, Paragvajaus, Egipto, Jordanijos, Mauricijaus, Gambijos... Pirmosiomis mokymų dienomis kiekvienos šalies atstovai pristatė savo instituciją, šalies sociologinę ir ekonominę padėtį, todėl užsiėmimai sudarė sąlygas geriau pažinti ne tik Indiją, bet ir kitas pasaulio valstybes, iš kurių susirinko dalyviai.

Mokymuose visi esame lygūs, tačiau skiriamės savo kultūra, tradicijomis, papročiais, religija, todėl dirbant kartu kyla daug klausimų ir gilių, prasmingų diskusijų. Mokymuose aptariamos profesinio, technologinio, ekoturizmo, suaugusiųjų mokymo aktualijos, nagrinėjamos įvairios socialinės problemos. Pavyzdžiui, atlyginimų ir nedarbo: šiuo metu nedarbas Indijoje siekia 27 proc., vyriausybė užtikrina nemokamus mokymus bedarbiams.

Mokymų programa orientuota į teorinį ir praktinį Indijos sociologinio ir ekonominio gyvenimo pažinimą. Teorinius mokymus veda profesoriai, mokslų daktarai, kurie derina dėstomas temas su vietiniais vizitais. Lankėme Počampalio kaimą, kur bendravome su pagalbos moterims grupių atstovėmis. Moterys Indijoje skatinamos įsitraukti į visuomeninį gyvenimą, o pagalbos grupių veikla joms padeda įgyti finansinio raštingumo žinių, nes ypač pabrėžiama teisė į informaciją sprendžiant skurdo problemas. Indija yra turtinga šalis, tačiau joje yra 22 proc. viso pasaulio skurstančiųjų.

Indijos kontrastai gali susukti galvą net ir stipriam žmogui. Dėl didelių kontrastų, pavyzdžiui, kvapų (maisto, benzino, karščio, sumišusio su šiukšlių tvaiku), garsų (nuolatinio pypsėjimo išvažiuojančių mašinų, begalinio žmonių skaičiaus ir šurmulio), spalvų (nejprastų europietišškai akiai ryškiaspalvių sarių, papuošalų, gėlių, namų), jautiesi patekęs į kitą planetą. Žmonės, gyvenantys gatvėje, atrodo tarsi negyvi, kai miega ant šiukšlių krūvos, guli ant savo karučio lentų, nekreipia dėmesio į išorinį triukšmą ir veiksmą. Tradicijų ir papročių kitoniškumas pagrindžia egzistuojančios sistemos tvarką – betono džiunglių vaiduokliai nesijaučia vieniši, jie kuria šeimas, gyvena lūšnynuose, vaikatauja, rausiasi šiukšlynuose ar kitaip gyvena. Pajutau Vakarų ir Rytų kultūrų skirtumą. Indijoje laikas teka lėtai, niekas neskuba, visi oriai ramūs. Tačiau laikas vis dėlto teka, ir mokymų programa jau įpusėjo, todėl džiaugiuosi galimybe pažinti Indiją.“

Po neformaliųjų mokymų – darbo pasiūlymai

Neformalieji mokymai padėjo susirasti darbą kelioms dešimtims žmonių. Po papildomų studijų Kauno technologijos universitete naudą skaičiuoja žmonės, įmonės ir valstybė.

Kaune suorganizuoti neformalieji, bet labai išsamūs ir intensyvūs mokymai. Juose žmonės studijavo civilinės aviacijos orlaivių mechanikos pagrindus.

Iš viso mokymosi kursą sudarė 800 akademinių valandų, įskaitant teorines paskaitas ir praktinį žinių taikymą. Kiekvieną šią dieną buvo mokomasi po 8 akademines valandas. Viso kurso trukmė – penki mėnesiai.

Mokymus galėjo rinktis įvairaus išsilavinimo žmonės, norintys susirasti darbo. Tobulintis neformaliai galėjo turintis aukštąjį, aukštesnįjį ar specialųjį vidurinį išsilavinimą. Iš viso programa sulaukė beveik pusės šimto dalyvių.

Šie mokymai suorganizuoti įvertinus padėtį rinkoje. Atsižvelgta į tai, kad civilinės aviacijos orlaivių mechanikų

trūksta, o kompetencijų įgiję žmonės galės kandidatuoti į 50 naujų darbo vietų, kurių tarptautinio kapitalo lėšomis.

Orlaivių remonto ir priežiūros paslaugas teikiančiai įmonei „Kaunas Aircraft Maintenance Services“ šios specializacijos darbuotojų stigo itin daug. Būdamą antrine skrydžių įmonės „Ryanair“ bendrove, „Kaunas Aircraft Maintenance Services“ norėjo pasamdyti kelias dešimtis specialistų, bet jų rinkoje nerado.

Įmonei reikėjo aviacijos mechanikų, kurie galėtų atlikti „Boeing“ ir kitų tipų orlaivių techninę priežiūrą. Prieš kelerius metus Kauno oro uoste plėtrą pradėjusios skrydžių bendrovės „Ryanair“ įmonė „Kaunas Aircraft Maintenance“ pristigo darbuotojų, o tai, kad trūksta orlaivių me-

chanikos specialistų, patvirtino ir Susisiekimo ministerijos atlikta aviacijos sektoriaus analizė. Skaičiuota, kad orlaivių techninės priežiūros srityje stigo 400 specialistų.

Neformalieji mokymai padėjo iš dalies išspręsti problemą. Bendrovės „Kaunas Aircraft Maintenance Services“ direktorius Karolis Čepukas džiaugiasi, kad mokymai padėjo bendrovei rasti reikiamą kvalifikuotą personalą.

„Imonei šie mokymai buvo naudingi, įdarbinome 25 naujus specialistus“, – sakė jis.

Įdomu tai, kad orlaivių mechanika susidomėjo automobilių remonto specialistai, kurių daugiausiai buvo tarp studijuojančių neformaliai.

„Būtų naudinga, kad tokie mokymai vyktų nuolat“, – vylėsi įmonės vadovas.

Besimokantieji išklausė įvairių orlaivių mechanikos kursų. Pavyzdžiui, mokymų dalyviai tobulinosi aerodinamikos, aviacinių konstrukcijų ir medžiagų, elektros matavimų, patikros žinių, orlaivių sistemų, jų techninės priežiūros, gedimų bei pažeidimų diagnostikos ir kitose srityse.

Įmonė „Kaunas Aircraft Maintenance Services“ yra įsikūrusi prie Kauno oro uosto. Joje dirba 15 inžinierių ir 40 mechanikų komanda. Bendrovė paslaugas teikia 24 valandas per parą, septynias dienas per savaitę.

Kelios darbo su orlaiviais akimirkos – bendrovės nuotraukose.

Suaugusiųjų švietimas Nyderlanduose: kuo ypatingi mokymai?

Fondo „Surplus“ dėmesio centre – tikslinės grupės

Nyderlanduose suaugusiųjų mokymas yra neatsiejama gyvenimo dalis, ypač jei žmonės susiduria su problemomis ir ilgą laiką neranda darbo.

Nyderlandų jaunimo ir suaugusiųjų įdarbinimo skatinimo fondo „Surplus“ atstovas Jackas Tenas Haafas viešėjo Lietuvoje ir šalies švietimo specialistams papasakojo apie fondo įgyvendinamas iniciatyvas, kuriomis skatina žmones mokytis ir grįžti į darbo rinką.

„Remiantis statistiniais Nyderlandų duomenimis, ilgiau nei dvejus metus darbo nerandantis asmuo valstybei kasmet

Nyderlandų jaunimo ir suaugusiųjų įdarbinimo skatinimo fondo „Surplus“ atstovas J. Tenas Haafas

kainuoja po 60–90 tūkst. eurų, įskaitant ne tik jam skiriamas išmokas, bet ir jo vizitus pas gydytojus, prastą aplinką šeimoje, kuri lemia prastesnius vaikų mokymosi rezultatus, nesaugesnes bendruomenes ir panašiai“, – per konferenciją „Profesinis mokymas, mokymosi visą gyvenimą iniciatyvos ir plėtra“ sakė J. T. Haafas.

Todėl sukurtas fondas, kurį finansuoja savivaldos institucijos, ir siekia padėti žmonėms sugrįžti į darbo rinką, juos mokydamas neformaliai.

„Neklauskite manęs, kaip mes tai darome. Pirmiausiai paklauskite, kodėl aš tai darau. Kodėl kiekvieną rytą keliuosi iš lovos ir einu į darbą? Atsakymas labai paprastas ir liūdnas. Iš tiesų nekenčiu ilgalaikio nedarbo, nes kiekvieną dieną matau, ką jis daro žmonėms ir jų aplinkai, – atviravo J. T. Haafas. – Tikiu, kad kiekvienas žmogus savaip gali prisidėti prie visuomenės gerovės.“

Fondo „Surplus“ tikslas – sujungti darbo rinkos projektus ir juos pritaikyti tikslinėms grupėms. Fondas nuolat ieško naujų galimybių tikslinėms grupėms, kartu kuria metodologijas, kurios leistų įvertinti fondo klientų įgūdžius. Organizacija ieško partnerių kitose Europos šalyse, kurios galėtų sukurtas programas įvertinti bei bendradarbiauti jas įgyvendinant. Fondas yra ne pelno siekianti organizacija, o jei pelno yra gaunama, jis yra investuojamas į kitus projektus.

Organizacijos tikslinės grupės yra ilgalaikiai bedarbiai, vienišos mamos, imigrantai ir jaunimas iki 27 metų.

„Kartais žmonės klausia, su kokiomis problemomis šios tikslinės grupės susiduria. Dažnai tai yra priklausomybė nuo narkotikų, alkoholio, kartais – kriminalinė patirtis, įvairios psichologinės ir psichinės problemos. Bet dažniausiai tai yra žmonės, kuriems trūksta tam tikrų įgūdžių“, – sakė J. T. Haafas.

Pasak jo, kiekvieną dieną fondo darbuotojai pastebi, kad atėję nauji klientai nemoka tinkamai kalbėti: jiems sunku parengti gyvenimo aprašymus, parašyti motyvacinę laišką, perskaityti ir suvokti laikraščio turinį ar užpildyti vieną ar kitą formą.

„Mums tai yra pirmasis signalas, kad žmogus turi problemų ir jam stinga įgūdžių“, – kalbėjo J. T. Haafas.

Pagalba besimokantiems

Fondas „Surplus“ įgyvendina kelis projektus, kurių kiekvienas yra pritaikytas vienai ar kelioms tikslinėms grupėms.

Pirmasis projektas siekia paskatinti grandininę reakciją ir suteikti galimybių kartu dirbti įvairioms organizacijoms: mokykloms, darbdaviams, „Surplus“ fondui. Jie kartu sukuria žmonėms darbo vietas.

„Sukurtos darbo vietos upėtakių ūkyje, kur žmonės gali gaudyti žuvis. Darbo vietos šioje vietovėje yra dviejų rūšių – žvejyba ir turizmas. Prie ūkio įkurtas restoranas, kurio tikslas padėti žmonėms sulaužyti stigmas apie, pavyzdžiui, benamius. Turistai žino, kad atvykę į restoraną susitiks su socialinio fondo klientais. Kai jie pamato, kad padavėjas yra žmogus, neturintis dantų ir anksčiau gyvenęs gatvėje, jie susimąsto, kad ne visi benamiai tik valkatauja ir prašo pinigų“, – pasakojo J. T. Haafas.

Upėtakių ūkio lankytojai ne tik gali pavalgyti restorane, įsigyti šviežios ar rūkytos žuvies, tačiau ir pasilikti ilgiau

Organizacijos „Surplus“ patirtis

Organizacijos „Surplus“ patirtis

pailsėti ar organizuoti įvairias šventes, pavyzdžiui, įmonės vakarėlius, gimtadienius. Be to, svečiai veikiančiame ūkyje gali patys žvejoti, rinkti auginamas daržoves ar vaisius.

„Šioje vietoje dirba apie 50 žmonių“, – skaičiavo J. T. Haafas.

Antrasis projektas skirtas žmonėms, turintiems priklausomybių. Jo tikslas – išmokyti žmones gyventi visuomenėje ir dirbti.

„Mūsų klientai gamina medinius baldus, metalines detales, prižiūri miškus, kapoja malkas ir atlieka kitus fizinius darbus. Projektu siekiama, kad žmonės per darbo dieną pavargtų ir vakare be blogų minčių eitų miegoti“, – kalbėjo J. T. Haafas.

Trečiasis projektas – leisti žmonėms dirbti tiek, kiek jie nori. Principas paprastas: žmogus dirba vieną valandą ir už kiekvieną jų gauna atlygį.

„Šis projektas žmogui leidžia dirbti, kai jis nutaria – kodėl gi man nepadirbus ir šiek tiek neužsidirbus. Žmogus atlygį gauna tik tuomet, kai ateina. Jei neateina – negauna“, – pasakojo J. T. Haafas.

Siūlomi darbai yra paprasti: rinkti šiukšles, padėti atvykusiems susiorientuoti geležinkelio stotyje, rodyti, kur palikti dviračius, ir panašiai.

Ketvirtasis projektas skirtas jauniems žmonėms, ypač sergantiesiems autizmo sindromu. Šio projekto tikslas – padėti jaunimui išmokyti reikalingų techninių įgūdžių, įveikti izoliacijos problemą, įgyti socialinių įgūdžių ir darbo patirties.

J. T. Haafas teigimu, šio projekto dalyviai gali išmokyti įvairių gebėjimų, pavyzdžiui, dirbti su mikroskopo aplikacija, mokėti tvarkyti administracinius reikalus, dirbti kompiuteriu.

Didžiausia fondo veikla yra „žingsnelio aukštyn“ projektas, kurio tikslas padėti žmonėms greičiau įveikti nedarbo problemą ir įsitraukti į darbo rinką – ne tik įsidarbinti ilgam laikui, bet ir gauti trumpalaikį darbą, išvykti į stažuotę ar išmokyti dirbti savarankiškai.

„Bandome kiek įmanoma sutrumpinti laikotarpį, kol žmogus profesijos srityje lipa laipteliu aukščiau ir galiausiai pradeda dirbti nuolatinį darbą. Projektas įgyvendinamas kartu su darbdaviais: pirmiausiai žmogų išmokome pagrindinių įgūdžių, o toliau jis gali įgyti papildomų įgūdžių“, – paaiškino J. T. Haafas.

Taip pat fondas „Surplus“ įgyvendina kitus du naujus projektus. Pirmasis: laikinajame pastate susitinka vietos verslininkai, ieškantys darbuotojų, ir studentai. Kartu pietaudami jie pasidalija idėjomis, lūkesčiais. Vėliau šį pastatą planuojama nugriauti ir pastatyti kitoje vietoje, kad daugiau žmonių turėtų galimybių susipažinti ir bendrauti. Antrasis: sraigų ferma. Projekto tikslas sukurti naujų darbo vietų tikslinėms grupėms, o kartu regione įtvirtinti dar vieną produktą, kuris bus parduodamas vietos parduotuvėse kartu su upėtaikiais, jų ikrais, uogienėmis, daržovėmis.

„Kiekvienam nedirbančiam žmogui fondas parenka mokymosi programą, kuri ne tik padeda žmogų įdarbinti, bet ir padeda jam įgyti papildomų žinių, tobulėti kaip asmeniui, ugdyti savarankiško gyvenimo principus“, – apibendrino J. T. Haafas.

Fondas darbo vietas rinkoje klientams padeda ieškoti vadovaudamasis metodologija, kurios esmė sujungti socialinį ir ekonominį požiūrį. Pirmasis žmogui padeda nustatyti, kas jis yra, kuo nori būti, o antrasis – ko jis yra vertas. Taip norima padėti žmogui pamatyti ir siekti tikslų darbe. Todėl su kiekvienu žmogumi fondo darbuotojai dirba ir asmeniškai, ir grupėse, kad jie galėtų surasti savo stipriąsias puses ir gebėtų padėti vertinti įvairiapusiškai.

Fonde dirbantys specialistai yra nustatę dažniausius atvejus, kai žmonės ieško darbo. Atitinkamai, nustatyta, kokios priemonės jiems padeda susirasti darbą.

Organizacijos „Surplus“ patirtis

„Surplus“ naudojama klasifikacija

Pirmoji grupė	Tie, kurie nori ir gali dirbti. Jiems reikia padėti surasti tinkamus darbdavius ir padėti įsitvirtinti. Tačiau su šia žmonių grupe fondas nedirba – jiems Nyderlanduose padeda kita organizacija, užsiimanti darbo ir darbuotojų paieška.
Antroji grupė	Tie, kurie nori dirbti, bet negali. Tuomet jiems reikia mokymų, tinkamos motyvacijos, specialisto vadybos.
Trečioji grupė	Nenorintys, bet galintys dirbti. Šiuos žmones siūloma motyvuoti, skatinti dirbti, net versti dirbti taikant sankcijas.
Ketvirtoji grupė	Tie, kurie negali ir nenori dirbti. Pirmiausia reikia išnagrinėti jų situaciją ir rasti kliūtis, trukdančias jiems integruotis į visuomenę.

Fondas „Surplus“ dirba su antra, trečia ir ketvirta bedarbių grupėmis, be to, siekia padėti žmonėms įsitraukti į visuomenės gyvenimą ir įveikti šešių žingsnių dalyvavimo kopėčias.

„Ne visi susimąstome, kas nutinka, kai žmogus netenka darbo. Jo gyvenimas apsiverčia aukštyn kojomis. Blogiausia, kad nukenčia ne tik bedarbiu tapęs žmogus, bet ir jo artimieji: šeima, vaikai, draugai, – kalbėjo J. T. Haafas. – Kas vyksta, kai jūs dirbate? Nuolat einate į darbą, kartu tobulėjate, įgyjate naujų socialinių ir technologinių įgūdžių. Kai darbo netenkate, kiti tobulėja toliau, o jūs liekate vietoje. Ilgainiui tarp toliau dirbančiųjų ir jūsų atsiranda spraga, kurią užpildyti savarankiškai reikia nepaprastai daug jėgų.“

Organizacijos įgyvendinami projektai, remdamiesi dalyvavimo kopėčiomis, padeda bedarbiams žengti skirtingus žingsnius.

Įsitraukimo į visuomenę (dalyvavimo) žingsniai

Pirmas	Suvokti, kad esi izoliuotas.
Antras	Inicijuoti socialinius kontaktus už namų ribų.
Trečias	Dalyvauti organizuotose veiklose.
Ketvirtas	Dirbti nemokamai.
Penktas	Gauti apmokamą darbą ir paramą.
Šeštas	Dirbti apmokamą darbą.

„Surplus“ projektas, siekiantis paskatinti grandininę reakciją, padeda žengti pirmą ir antrą žingsnelius, kiti projektai – įsi-

traukti į dalyvavimą visuomenėje žengiant tolesnius žingsnius. Klientai iš fondo projektų pasitraukia ties 5–6 žingsneliu.

Fondo darbuotojai vertina, kokį lygį pasiekia buvę bedarbiai: ar jie gali dirbti prižiūrimi, ar jiems pakanka konsultacijų, o galbūt jie gali dirbti savarankiškai. Toks vertinimas atliekamas kas mėnesį. Projekto dalyviams vertinimai neskelbiami – jie skirti tik fondo administracijai.

Į fondo projektus įsitraukia įvairių organizacijų ir įstaigų atstovai, kurie su bedarbiais dalijasi patirtimi. Jo veiklą remia vietos savivalda, kuri už darbą su vienu asmeniu, kuris gali trukti iki vieno metų, skiria 50 tūkst. eurų. Tai yra mažiau, nei valstybė išleistų kitoms išlaidoms, reikalingoms ilgalaikiam bedarbiui ir jo šeimai remti bei prarastų pajamų dėl jo nedalyvavimo darbo rinkoje.

Fondas „Surplus“ įsikūrė 1996 metais. Jame dirba 20 profesionalių darbuotojų, einančių įvairias pareigas, pavyzdžiui, projektų vadovai, organizatoriai, t. t.

Apie patirtį Nyderlanduose fondo „Surplus“ atstovas pasakojo Trakuose vykusioje konferencijoje „Profesinis mokymas, mokymosi visą gyvenimą iniciatyvos ir plėtra“. Joje dalyvavo Lietuvos andragogai, švietimo srities specialistai ir vadybininkai.

Konferencija organizuota įgyvendinant Lietuvos švietimo ministerijos ir Europos Komisijos projektą „Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės 2012–2014 metais įgyvendinimas“.

Žurnalo redakcija

Ugdymo plėtotės centras
M. Katkaus g. 44
09217 Vilnius
Tel. (8 5) 277 1550
Faks. (8 5) 272 4315
www.upc.smm.lt
El. paštas kontaktams
Jurate.Tamosaityte@upc.smm.lt

Žurnalą išleido

VšĮ „Nacionalinis mokymų centras“
Vingrių g. 3–20
01402 Vilnius
www.nmcentras.lt

Elektroninė žurnalo versija

www.suaugusiujusvietimas.lt

Nuotraukos

Ugdymo plėtotės centro (p. 2–6, 13–36, 45), Švietimo ir mokslo ministerijos (p. 7–12), Ž. Navikienės (p. 37–42), bendrovės „Kaunas Aircraft Maintenance Services“ (p. 43–44), fondo „Surplus“ (p. 46–47).

© Ugdymo plėtotės centras

Leidinyi išleistas vykiant Europos socialinio fondo lėšomis finansuojamą projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas (II etapas)“. Šis projektas atitinka pagrindinius suaugusiųjų švietimo politikos prioritetus, įvardytus Mokymosi visą gyvenimą strategijoje (2008).

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

MOKSLAS • EKONOMIKA • SANGLAUDA

EUROPOS SĄJUNGA
EUROPOS SOCIALINIS FONDAS

Kuriame Lietuvos ateitį

ISSN 2351-5996

9 771822 374006